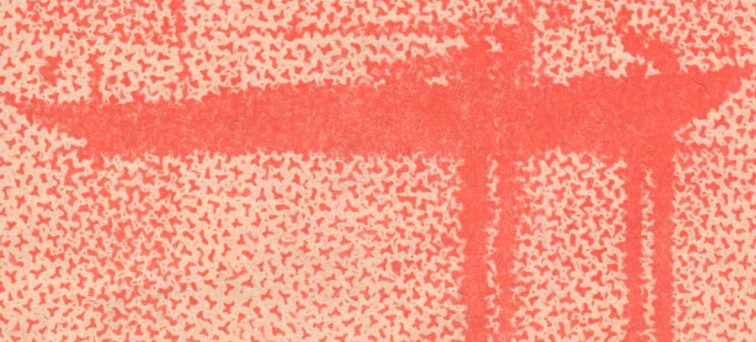

Laišvai liebtuviams

birželis / jūne 1983

SEKMINĖS	181	Andrius Valevičius, S.J.
PRIEŠO TALKININKAI MUMYSE	183	Anicetas Tamošaitis, S.J.
DIEVO REIKIA LABIAU KLAUSYTI . . .	186	Chiara Lubich
VISI KVIEČIAMI . . .	187	Sibiro Tremtinė
KRISTAUS PRISIKĖLIMAS IR IŠAUKŠTINIMAS	187	V. Bagdanavičius
PAVASARIO ŠVENTĖ (eil.)	192	F. G. Klopstock
IŠPŪDŽIAI IŠ "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KELIONĖS (IX)	193	Gunda Kodatienė
IŠ DARBININKO Į PENSININKĄ	197	Danutė Bindokienė
TRYLIKOS KLUBAS	201	Vytautas Kasniūnas
TĖVAS IŠ AMERIKOS	204	Arėjas Vitkauskas
AR GALIMA IŠLIKTI LIETUVIU, NEKALBANT LIETUVIŠKAI?	205	Snieguolė Zalatoriūtė
PROF. PREL. PRANAS KURAITIS	207	Dr. J. Meškauskas
TĖVYNĖJE	210	Gediminas Vakarīs
KALBA	212	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	213	J. Pr.
"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" METINĖ ŠVENTĖ	216	Red.

Šis numeris iliustruotas Prano Domšaičio (1880 - 1965) kūrinių nuotraukomis. Nuotraukos — Jono Tamulaičio. Dėkojame Lietuvių Fondui už nuotraukų paskolinimą. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. **Postmaster:** Send address changes to "Laiškai Lietuviams", 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636.

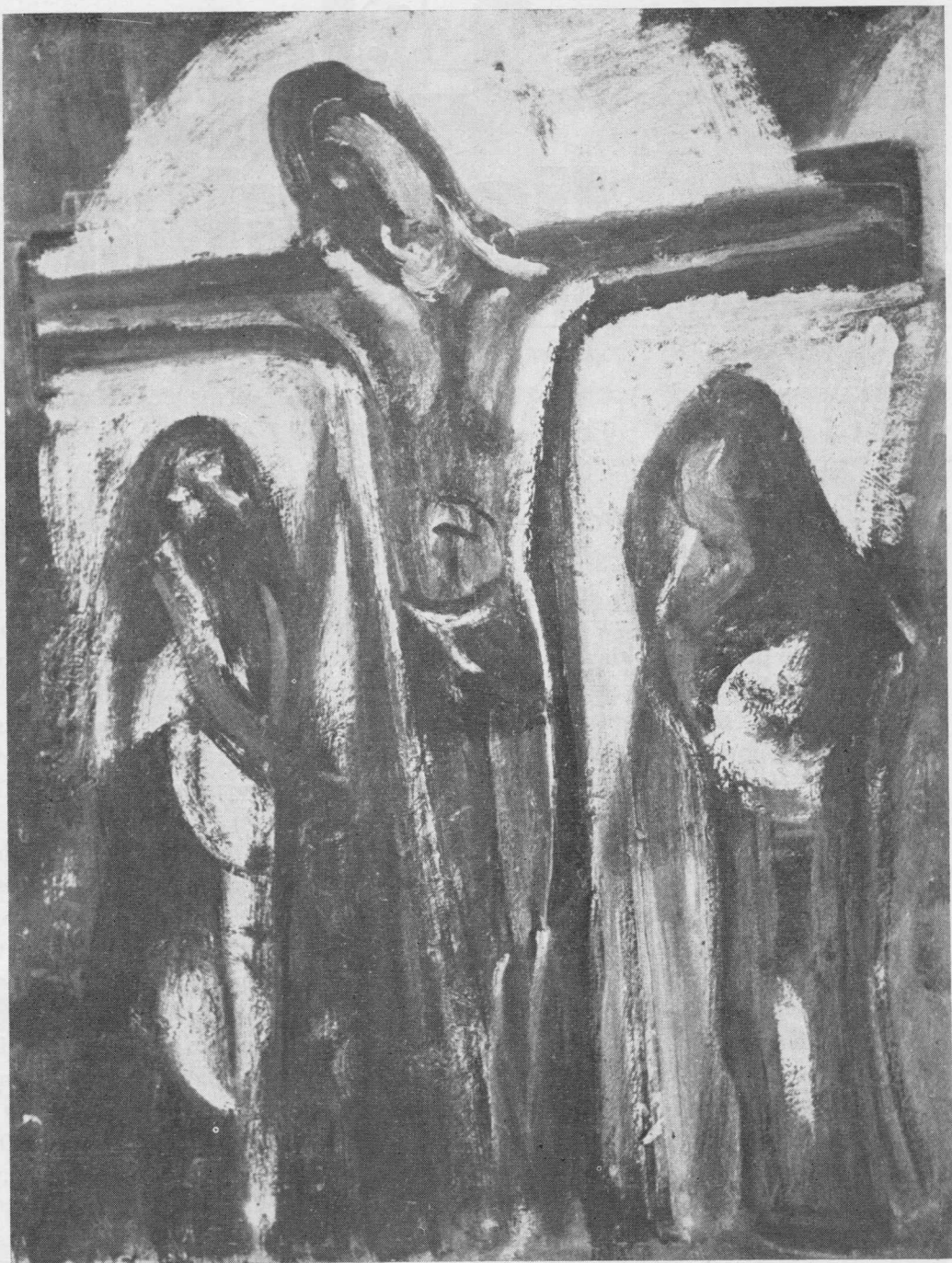
SEKMINĖS

ANDRIUS VALEVICIUS, S.J.

Prieš kuri laiką aplankiau charismatinį maldos būrelį. Po apeigų vyko pasikalbėjimas. Viena studentė, kuri pirmą kartą savo gyvenime dalyvavo tokiame būrelyje, paklausė: "Kas yra Šv. Dvasia? Visi kalba apie Šv. Dvasią, bet niekas nėra pasakęs, kas Šv. Dvasia yra". Pasak jos, daug lengviau įsivaizduoti Dievą Tėvą — reiškia Dievą pasaulio kūrėją. Esą ne taip sunku įsivaizduoti ir kas Kristus — Dievo pasiųstasis į pasaulį. Naujasis Testamentas Kristų kaip istorinį asmenį gan išamiai pavaizduoja. Bet kas yra Šv. Dvasia — tai sunku įsivaizduoti. Klausimas visus truputį nustebino.

Tradicinis Šv. Dvasios vaizdavimas balandėliu irgi mums nelabai daug ką pasako. Tokie vaizdiniai dažnai sukelia netinkinčiųjų pajuoką, nors iš tikrųjų nemažai jėgos galima rasti tame švelniame balandėlyje; ypatingos jėgos, kuri įgalina kiekvieną tikintįjį krikščionį ištarti: "Jėzus yra Viešpats!" Kaip Šventraštyje parašyta: "Ir nė vienas negali ištarti: 'Jėzus yra Viešpats', jei Šventoji Dvasia nepaskatina" (1 Kor 12,3). Kitaip sakant, Šv. Dvasia yra Kristaus-Dievo dvasia, kuri duoda žmogui visa tai, ko reikia tikėjimui — toliau tęsti Kristaus pradėtąjį darbą, kaip Šv. Paulius liudija: "Antai, vienam Dvasia suteikia išminties žodį, kitam ta pati Dvasia — pažinimą, kitam — tikėjimą toje pačioje Dvasioje, kitam — gydymo dovaną toje vienoje Dvasioje, kitam — stebuklingus darbus, kitam — pranašavimą, kitam — dvasių atpažinimą, kitam — įvairių kalbų dovaną, kitam — kalbų aiškinimą" (1 Kor 12,8-10).

Tuo tarpu ir galima teigti, kad per Šv. Dvasią žmogus tampa savotiškai perkeistas — panašesnis į Kristų Viešpatį. Mūsų mąstytojas Antanas Maceina yra pastebėjęs: "Šv. Dvasia yra Kristaus atpirkimo vykdytoja subjektyvinėje žmogaus plotmėje. Atsiskleisti Šv. Dvasiai reiškia atsiskleisti Jėgai, kuri mus

PRANAS DOMSAITIS

Nukryžiuimas.

padaro tikrais ir pilnutiniais žmonėmis; pilnutiniais ne renesansiško humanizmo, bet krikščionybės prasme; tai yra tokiais žmonėmis, kuriuose prigimtis yra pakilninta antgamtiniam gyvenimui ir kuriuose žmogiškumas spindi dieviškumu, kaip ir pačiame Kristuje" ("Dievo Avinėlis", p. 264).

Sekminių šventė, kuri primena Šv. Dvasios pasiuntimą apaštalams, rodo, kad Šv. Dvasia ir yra jėga, duodanti žmogui drąsos viešai pareikšti ir įgyvendinti savo tikėjimą. Apaštalų darbų knygoje pasakojama apie apaštalus, susirinkusius viename kambaryje. Pirmoji tikinčiųjų bendruomenė jau kuriasi, bet jiems, pergyvenusiems neseniai Kristaus nukryžiuvimą ir Dangun žengimą, dar vis truputį baugu viešai išeiti į pasaulį ir "visų tautų žmones padaryti Kristaus mokiniais". Krikštyti ir žmones mokyti laikytis, "visko, ką tik Kristus jiems buvo sakęs", jie nedrįso. Jie sėdėjo ir tylėjo. Sėdėjo ir tylėjo iki to ypatingo įvykio, kai Šv. Dvasia jų tarpe nusileido, kaip Šventraštyje vaizduojama: "Atėjus Sekminių diena, visi mokiniai buvo drauge vienoje vietoje. Staiga iš dangaus pasigirdo užesys, tarsi kilus smarkiame vėjui. Jis pripildė visą namą, kur jie sėdėjo. Jiems pasirodė tarsi ugnies liežuviai, kurie pasidaliję nusileido ant kiekvieno iš jų. Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios ir pradėjo kalbėti kitomis kalbomis, kaip Dvasia jiems davė prabilti" (Apd 2,1-4). Su ta diena jų tylėjimas užsibaigė. Petras tuojau ėmė skelbti Jėzų Mesiją: "Atsiverskite, ir kiekvienas tepasikrikštija vardan Jėzaus Kristaus, kad būtų atleistos jums nuodėmės, tada gausite Šventosios Dvasios dovaną" (Apd 2,38).

Nuo tos dienos apaštalai daugiau kambaryje nesėdėjo, bet drąsiai žengė į pasaulį, pranašaudami, gydydami, vykdydami tai, ką Kristus jiems buvo liepęs. Apaštalų darbų knygoje rašoma: "Nuostaba ėmė kiekvieną, nes apaštalai darė daug stebuklingų ženklų" (Apd 2,43). Jie pradėjo keliauti į tolimas šalis, aukodami savo gyvybę, kovodami už tikėjimą.

Visa tai turi didelę prasmę mums, krikščionims. Ir mes, kurie esame gavę Šv. Dvasią, esame įpareigoti "padaryti visų tautų žmones Kristaus mokiniais", skelbdami tikėjimą, tiesą ir teisybę aptemusiame pasaulyje.

PRIEŠO TALKININKAI MUMYSE

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Kai užsižibiname Dievo žodžio lempą, ryškiai pamatome savo gyvenimo kelią, ir kad tuo keliu mums skirta žengti kovojant. Todėl, šio žodžio vedami, ėmėme svarstyti savo priešus. Su kuo gi mums lemta kariauti, jei ne su jais? Jau aptarėme du pagrindinius žmogaus, Dievo vaiko, priešus, taip dažnai nurodomus Šv. Rašte: šėtoną ir pasaulį.

O apie priešus galime įsidėmėti tokią taisyklę: tik kvailas, norėdamas paimti tvirtovę ar šalį, puola vien tik iš lauko; gudrus atakuoja iš vidaus. Neblogas gudraus priešų pavyzdys yra Kremlius. Kur gali, stengiasi nusižiūrėtame krašte sutartimis gauti bazių savo kariniams daliniams, kaip 1939 m. Lietuvoje. Kur to negali, išsiūlo savo patarėjų, techninių pagalbinių, kurie tada Maskvai reikiama linkme kreipia šalies gamybą, ginklavimąsi, prekybą, santykius su kaimynais. Taip matome jį darant daugelyje dabartinių vadinamojo trečiojo pasaulio šalių. O svarbiausia niekada nesiliauja slapta infiltruoti savo agentų į švietimo įstaigas, profesines sąjungas, kariuomenę, žvalgybą, netgi dvasininkiją. Štai turime Kremliaus padėjėjus pačiame krašte, veikiančius kartu su juo iš vidaus.

Taip yra ir su mūsų svarbiausiu priešu, kurį anksčiau apsvarstėme. Jis yra per daug gudrus, kad atakuotų vien iš lauko; turi įvedęs savo padėjėjų į mūsų pačią prigimtį. Jis turi savo bazių mūsų širdyje, valioje, prote, kūne, nebekalbant apie aplinką. Tokie jo padėjėjai yra mūsų geismai — ne vien kūno, bet ir širdies, kaip pavydas; ir

proto, kaip išdidumas; ir valios, kaip kerštas. Pakartotinai girdime savyje jų balsą, kaip prieš patarėjų, kreipiančių mūsų elgesį jam reikiama linkme. Toliau, padėjėja mūsų prigimtyje yra savimeilė — galinga ir klastinga padėjėja: galinga, nes paralyžiuojamai apima visą žmogų; klastinga, nes atrodo nieko kita nesiekianti, kaip asmens gėrio, o iš tikrųjų slaptai veikianti piktojo prieš naudai.

Ir kitokiais būdais jis yra infiltravęs į mus savo agentų, bet į juos čia gal nepraktiška leisti. Užuoatėjus į plotį, naudingiau žengtelti į gylį, paėmus vieną kurį nors padėjėją ir jį pagvildenus, gal geriausiai tą galingąją ir klastingąją talkininę — savimeilę. Meistriškai ją yra nupiešęs Paskalis savo *Minčių* rinkinyje. Verta pastebėti, kad šis vyras — fizikas, matematikas, literatas, mistikas (išradęs barometrą ir skaičiavimo mašiną), — rašydamas apie žmogų, mokėjo talentingai išrengti jį iš visokių akis apdumiančių priedų ir parodyti sakytum nuogą — tokį, koks iš tikrųjų savo vidumi yra, su visais slaptais savo širdies užkampiais.

„Žmogus, — rašo Paskalis, — nori būti didis, bet mato save mažą; nori būti laimingas, bet mato save vargingą; nori būti tobulas, bet regi save pilną netobulumų; nori būti žmonių mylimas ir gerbiamas, bet regi, kaip jo trūkumai pelno vien kitų grėžimasi šalin ir niekinimą. Ši nepatogi padėtis, kurią dėl to jaučia, gimdo jame neteisiausią ir nusikalstamiausią troškimą, kokį begalima įsivaizduoti: ima mirtinai nekęsti tiesos, kuri jam prieštarauja ir nurodo jo trūkumus. Norėtų ją sunaikinti, bet negali sugriauti jos pačios. Todėl griaua ją, kiek tik išgali, savo ir kitų galvoje: kuo rūpestingiausiai dangsto savo trūkumus nuo kitų ir nuo savęs; negali pakelti, kad kiti juos nurodytų, net kad matytų.

Žinoma, būti pilnam trūkumų yra didelė blygybė. Tačiau dar didesnė blygybė yra būti jų pilnam ir nenorėti to pripažinti, nes tai reiškia pridėti dar vieną blygybę — sąmoningo savęs apgaudinėjimo. Mes nenorime, kad kiti pūstų mums į akis miglą; mums atrodo neteisinga, jei nori būti mūsų

daugiau vertinami, negu nusipelno. Tad taip pat neteisinga pūsti į akis miglą kitiems ir norėti, kad mus vertintų daugiau, negu užsitarnaujame. Kai jie pastebi mūsų netobulybes ir ydas, kurias tikrai turime, aišku, jog nedaro mums jokios neteisybės, nes jų mummyse nesukėlė. Atvirksčiai, daro mums gera, nes padeda vaduotis iš blogio — savo netobulumų nežinojimo. Neturime pykti, kad juos mato ir mus niekina, nesgi teisinga, kad mus pažįsta tokius, kokie esame, ir kad niekina, jei esame niekintini. Va kokie jausmai turėtų kilti širdyje, pilnoje teisingumo. Bet ką turime sakyti apie mūsiškę, matydami joje visiškai priešingą nusistatymą? Argi ne tikra, kad mes nekenčiame tiesos ir tų, kurie ją pasako, o norime, kad jie mūsų naudai apsigautų ir matytų mus kitokius, negu iš tikrųjų esame?

Šio bodėjimosi tiesa yra įvairių laipsnių. Bet galima sakyti, kad tam tikru laipsniu jis yra mūsų kiekviename, nes jis neatskiriamas nuo savimeilės. Žiūrėk, kiek tiems, kurie įpareigoti nurodyti kitų klaidas, reikia imtis aplinkinių kelių ir dailinimų, kad neužgautų! Turi mūsų trūkumus sumažinti, stengtis pateisinti, įmaišyti pagyrimų, užtikrinti savo meilę ir pagarbą. Net su visa tuo šis vaistas nesiliauja būti kartus mūsų savimeilei. Jo ji ima kiek galima mažiau, visada raukydamasi ir slaptai grieždama dantį ant tų, kurie jo teikia. Todėl žmonės, kuriems svarbu būti mūsų mylimiems, vengia mums šiuo tuo padėti, žinodami, kad bus nemalonu. Traktuoja mus taip, kaip norime būti traktuojami. Mes nekenčiame tiesos, todėl ją nuo mūsų slepia. Mes norime būti giriami, todėl mus giria. Mėgstame apgaudinėti save, todėl mus apgaudinėja.

Kaip tik dėl to kiekvienas praturtėjimo laipsnis, kuriuo pasaulyje pakopiama aukštytn, mus vis daugiau atitolina nuo tiesos, nes labiau saugomasi užgauti tuos, kurių palankumas naudingesnis ir priešiškas pavojingesnis. Žiūrėk, apie kurį nors princą šneka visa Europa, ir tik jis vienas nieko nežino. Tuo nesistebiu: sakyti tiesą yra naudinga asmeniui, kuriam sakoma, bet kenksminga tiems, kurie ją sako, nes užtraukia

neapykanta. O kurie gyvena su princiais, tiems mielesni savo interesai, negu princu, kuriam tarnauja. Todėl nenori parūpinti jam naudos, pakenkdami sau patiems.

Be abejo, ši nelaimė didesnė ir dažnesnė, kur daugiau praturtėjama. Bet iš tikrųjų niekur nesame nuo jos laisvi, nes visuomet yra kokios nors naudos būti kitų mylimiems. Tokiu būdu žmonių gyvenime tėra viena nuolatinė iliuzija: mes vieni kitus apgaudinėjame ir vieni kitiems šunuodegaujame. Niekas mums esant nekalba apie mus taip, kaip tada, kai mūsų nėra. Žmonių vienybė yra pagrįsta vien šiuo vienas kito apgaudinėjimu. Maža teisliktų draugysčių, jei kiekvienas žinotų, ką draugas apie jį kalba už akių, nors tada kalba nuoširdžiai ir blaiviai.

Tad žmogus tėra vien apgaulė, melas ir veidmainiavimas, tiek savo paties požiūriu, tiek kitų. Jis nenori, kad jam būtų sakoma tiesa; jis vengia jos sakyti kitiems. Ir visas šis nusistatymas, taip tolimas teisingumui ir protui, yra prigimtinai suleidęs šaknį į žmogaus širdį”.

Ar ne taikliai Paskalio nupieštas vienas iš priešų padėjėjų mummyse pačiuose? Panašiu būdu galėtume pamąstyti apie kitus: ambiciją, pavydą, kerštą, išdidumą, tuštybę, siauražiūriškumą... Kai žvelgiame į šiuos priešų padėjėjus, susisukusius lizdą pačioje mūsų prigimtyje, gal prisimename teisingą Šv. Rašto žodį, jog žmogaus priešai yra jo namiškiai: *inimici hominis domestici ejus*.

Toliau svarstydami, paklauskime save, ką su tais talkininkais, į mus susikrausčiusiais, daryti. Čia gali mums padėti tolimesnis palyginimas su tuo, kas daroma, sakysime, valstybės su priešų infiltruotais agentais.

Pirma, stengiasi juos *pažinti*. Tai nėra taip lengva, nes jie neblogai užsimaskavę, prisidengę kitokiais vardais. Panašiai su anais priešų talkininkais mummyse: mūsų širdyje, valioje, afektuose, troškimuose. Mums gali atrodyti, kad elgiamės iš tarnavimo bendrajai gerovei, o iš tikrųjų ieškome savo pačių garbės ar nesąžiningai siekiame slapto atsikeršijimo, veikiamo iš pavydo. Mūsų

orientavimuisi, kaip tuos priešų infiltruotuosius pažinti, atmaskuoti jų tikrajam veidui gerai padeda šv. Ignaco Lojolos taisyklės pažinti dvasioms: ar kas mums įtaigojama gerosios, ar blogosios. Tos taisyklės daug kam pažįstamos iš jo didžiavertės *Rekolekcijų* knygos. Čia anoms taisyklėms aprašyti stinga vietos.

Antra, ką valstybės su priešų agentais daro, yra *sekti jų veikimą*, nes tik tokiu būdu galima apsaugoti nuo planuojamos ir daromos žalos. Taip ir mes turime įvairiais būdais sekti priešų agentus savyje. Viena gera priemonė šiam tikslui ypatingai rekomenduotina: Dievo akivaizdoje daroma sąžinės sąskaita. Čia taip pat svarbu, kad būtų kuo švaresni mūsų žiūrono stiklai. Jei jie dulkėti ar apskretę, nebematome ryškiai. Mūsų dvasios binoklį gerai valo, skaidrina pagalvojimas apie žmogaus gyvenimo trumpumą žemėje, prisimenamas Atpirkėjo dėl mūsų eitas kryžiaus kelias, už širdies griebiančios kitų žmonių nelaimės, giliai išgyvenama meilė, kam tokios teko patirti.

Trečia, kovodamos su priešų agentais, valstybės siekia *sunkinti jų veikimo sąlygas*. Kovoiant su kenkėjais, visada daug padeda užleisti, ko šie nemėgsta, kad kraustyti si lauk. Lygiai taip asketinėje plotmėje pataria elgtis jau minėtas Ignacas Lojola: jei kas yra linkęs į puikybę, paieškoti progų būti pažemintam, nes tai puikiai aplaužo išdidumo ragus; kas į apsileidimą — gyventi su tvarkingais ir darbščiais... Toks veikimo sąlygų sunkinimas mummyse esantiems priešų talkininkams paralyžiuoja jų veikimą ir mažina daromus nuostolius.

Pagaliau ketvirta, valstybės stengiasi priešų agentus *laimėti sau*. Mūsų geismai yra galingos jėgos. Priešų užverbuotos, jos plėšia mus į blogį. Bet tai nereiškia, kad yra blogos iš savęs. Geismų bloga ne prigimtis, o netinkama kryptis, į kurią leidžiame save nešti. Jų jėga gali būti pakinkyta ir gėrio malūnui sukkti. Geras ar blogas yra ne pats geismas, o jo siekiamas objektas. Nukreiptas į gėrį, geismas tarnauja jau nebe priešui, o mums patiems, ir tarnauja

sparčiai šauniai, nes yra mūsų pačių dalis, vidinis visos mūsų mašinos variklis.

Paimkime iliustracijai keletą geisimų: turto, garbės, grožio, meilės. Kad jie nėra blogi prigimtimi, matome iš šventųjų. Šie žmonės kaip tik todėl ir tapo šventaisiais, kad gėdė turty, garbės, grožio ir meilės. Juk pats Viešpats Kristus ragino mus turty krautis, tik, aišku, tikrųjų, o ne pigių ir apgaulingų; liepė siekti grožio, bet tikrojo — sielos ir širdies. Šventieji buvo ir dideli garbėtroškos, tik ne pasaulio garbės, kuri dingsta kaip dūmas, o Dievo. Sakysime, jau užsimintas Ignacas Lojola nieko taip netroško, kaip pasižymėjimo tarnaujant kariu savo Vadui Kristui. O gal ne visiems šventiesiems didžiausias variklis buvo meilės geismas, siejantis juos su Dievu ir artimu, kuriame irgi tą savo mylimą Dievą matė? Kiekvienas turėtų žinoti, kokie geismai jame vyrauja, ir juos, it žvengiančius žirgus, kinkytis, kad vežtų į gėrį, kuris yra žmogaus širdies, visos jo būties magnetas.

DIEVO REIKIA LABIAU KLAUSYTI...

CHIARA LUBICH

“Dievo reikia labiau klausyti, negu žmonių” (Apd 5,29).

Apaštalai, kurių rankomis darėsi žmonėse daug stebuklingų ženklų, buvo suimti ir įmesti į kalėjimą. Viešpaties angelas juos išvadavo, ir jie, nuėję į šventyklą, vėl ėmė mokyti.

Tuo metu vyriausiasis kunigas sušaukė aukščiausiąją tarybą ir siuntė tarnus atvesti apaštalus iš kalėjimo. Tarnai grįžę pranešė, kad kalėjimą rado tuščią. Vėliau apaštalai buvo rasti bemoką ir atvesti į tarybą. Vyriausiasis kunigas pareikalavo jų pasiaiškinimo, sakydamas: “Mes jums drauste uždraudėme mokyti tuo vardu”. Atsiliepdamas Petras ir apaštalai tarė: “Dievo reikia klausyti labiau, negu žmonių”.

Tie žodžiai mus moko, kad paklusnumas Dievui ir Jo Dvasiai yra svarbesnis, negu

paklusnumas žmogiškajam autoritetui, nežiūrint, kaip įstatymiškas tas autoritetas būtų. Tai reiškia, kad kai kada individas turi pasirinkti. Taip atsitinka ir šiandien. Tikintysis kartais gali atsirasti ypatingoje situacijoje. Štai tipiškas pavyzdys tokių, kurie, klausydami savo sąžinės (turiu galvoje apvalytos sąžinės, kuri atskiria Dievo norą nuo savo asmeniškų polinkių) geriau suprato Dievo kvietimą Jam tarnauti ypatingame pašaukime, kunigystėje ar kurioje kitoje dvasinio gyvenimo formoje. Jei tokių pasirinkimas būtų priešingas tėvų nuomonei, jie turėtų sakyti: “Dievo reikia klausyti labiau, negu žmonių”.

Kiekvienu atveju, Petro pareiškimas visuomet saisto visus krikščionis. Jie yra pašaukti gyventi šiame pasaulyje pagal savo principus. Taip jie turi daryti net ir tada, kai kiti, ypač tie, kurie, būdami jų autoritetu, to nenori.

Krikščionys yra pašaukti mylėti kiekvieną, be išimčių, be diskriminacijos. Pavyzdžiui, jie turi pasipriešinti bendruomenės ar valstybės reikalavimams, kai norima primesti papročius ar elgesį, priešingą krikščionio sąžinei. Užtat kartais reikia turėti drąsos eiti prieš srovę, reaguoti prieš bet ką, kas pažeidžia žmogaus teises.

Gali pasitaikyti įvairių situacijų, kada krikščionis turi atsakyti taip, kaip atsakė apaštalai. Jei, pavyzdžiui, įstatymas reikalauja iš gydytojo atimti žmogui gyvybę abortu ar bet kokia eutanazijos forma, krikščionis turi atsisakyti, paklusdamas Dievui, o ne žmogiškam autoritetui.

Kitas pavyzdys yra karas, kuris neatsakingu naikinimu nueina daug toliau, negu teisėtas apsigynimas leistų. Bažnyčia jį smerkia. Jei žmogiškasis autoritetas įsakytų tokius veiksmus, krikščionys negali klausyti. Taip pat krikščionys turėtų atsisakyti eiti į agresyvinį karą. “Dievo reikia klausyti labiau, negu žmonių”.

Mes turime ryžtingai stengtis, kad gerumas mūsų gyvenime viešpatautų visur ir visuomet. Turime saugotis, kad mūsų širdys nebūtų paliestos dvigubo standarto žalingos įtakos. Jei kultų noras duoti pirmenybę

finansiniam laimėjimui, savimylai ar asmeniškam prestižui, turime likti ištikimi savo krikščioniškiems principams. Mes turime visuomet pirma klausyti Dievo, o tik paskui žmogiško autoriteto. Tokiu elgesiu ir kitiems būsime sektinas pavyzdys.

Iš anglų kalbos išvertė K. P.

VISI KVIEČIAMI. . .

Buvusi SIBIRO TREMTINĖ

Savo žodžiu ir kiekvienu saulės spinduliu, varpo dūžiu ir širdies ilgesiu Tu kvieti į savo namus visus — turtingus namų ir jungų savininkus ir kryžkelių klajūnus. Ir kaip gaila, kad ne visi išgirsta, ne visi ateina. Tavo puotoje vis dar yra tuščių vietų. O, kad neateinantieji žinotų, ko jie nustoja! Kad bent pro praviras duris jie pamatytų Tavo puotos džiaugsmą — jie mestų viską nesigailėdami ir nesvyruodami ir ateitų. Bet daug kas nežino. Užsiklauso žemės dainų ir neišgirsta Tavo šauksmo. Apakina juos žemės žiburiai, ir jie nepamato Tavo namų šviesos. O jaučiai kris, namai sugrius, praeis viskas — ir kokie vargani pasijus vieną dieną šitie turtuoliai. . .

O man Tu leidai išgirsti kvietimą. Atėjau. Alsuoju Tavo puotos džiaugsmu ir žinau, kad jo man niekas neatims. Tik, Dieve geras! . . Tik mano rūbas. . . Ar yra kitas toks vargingas Tavo namuose? Viskas, ką norėjau Tau parodyti, taip menka. Mėginimas išsiveržti iš vidutiniškumo, pastangos kurstyti Tavo ugnis, žingsniai aukos ir kančios keliu — viskas taip maža, taip nevykę. . . Bet Tu, kuris siunti tarnus į skersgatvius, Tu nori žinoti, kokie vargingi esame mes, kurie ten stoviniuojame. Tu, kuris rengi tokią visuotinę puotą, Tu pakankamai turtingas, kad lauktumei turtingų dovanų iš mūsų rankų. Tu padarai taip, kad aklieji džiaugiasi Tavo namų šviesa, kurtieji girdi Tavo žodį. Tu turi daugiau, negu mums reikia. Ir tai mane drąsina. Einu pas Tave, ir man norėtusi šaukti turtingiesiems namų ir jaučių savininkams: viskas praeina, sugriūva namai. Vienintelis, kas nenyksta ir nesibaigia — tai Viešpaties namų džiaugsmas!

KRISTAUS PRISIKĖLIMAS IR IŠAUKŠTINIMAS

V. BAGDANA VIČIUS

Kalbant rožančių, man kildavo kai kurių klausimų. Ypač man užkliūdavo trečioji rožančiaus dalis savo pasikartojimais. Kristaus prisikėlimas iš mirties ir išaukštinimas danguje man atrodė to paties pobūdžio dalykai. Dėl to man būdavo nesuprantama, kam čia reikia kartoti. Panašiai yra ir su dviem Marijos paslaptimis: Marijos paėmimas į dangų ir jos vainikavimas danguje. Koks gali būti mums suprantamas skirtumas tarp jos buvimo danguje ir nevainikavimo?

Šie klausimai man paaiškėjo, skaitant modernių Šv. Rašto tyrinėtojų Kristaus prisikėlimo studijas. Reikia pasakyti, kad kai kurie modernieji Šv. Rašto tyrinėtojai kartais gali Šv. Raštui padaryti daugiau žalos negu naudos, bet jų studijose galima rasti ir daug ko gera.

Kristaus prisikėlimas iš mirties, su kuriuo mes, tikintieji katalikai, esam apsipratę, Šv. Rašto tyrinėtojams kelia daug klausimų. Šis dalykas, jų manymu, yra už mūsų sugebėjimo pažinti ribų. Jie klausia, ar mes galime pažinti dangiško gyvenimo būklę. Mes galėtume atsakyti: ir taip, ir ne. Iš esmės galime, bet psichologiškai mes negalime to išgyventi. Mes taip pat negalime pažinti dangiško gyvenimo apraiškų. Ir iš Kristaus pasisakymų žinome, kad tarp šio gyvenimo ir pomirtinio nėra susisiekimu ta prasme, kad galėtume susidaryti pomirtinio gyvenimo fenomenologiją.

Taigi Kristaus prisikėlimas iš mirties ir pasirodymai kai kuriems žmonėms kelia uždavinį, sprogdinantį mūsų žemiškąjį gyvenimą. Prisikėlimą būtų galima aptarti šiais žodžiais: gyventi šiame gyvenime, tačiau būti patyrus amžinąjį, pomirtinį gyvenimą. Taip yra įvykę žmonijos istorijoje Kristaus prisikėlimu iš mirties.

Kaip išreikšti ir kaip aptarti šį įvykį? Su šiuo klausimu susitiko ir pirmieji krikščio-

nys. Ir kaip iš kai kurių Egipte naujai atrastų rankraščių atrodo, tas klausimas jiems kilo labai aštriai. Su tuo klausimu susitiko ir evangelijų rašytojai.

Paprasciausia šio įvykio išraiška yra sakyti, kad Jėzus prisikėlė iš mirties. Tai yra įspūdinga išraiška, labai daug sakanti ir, tarsi žaibas, pramušanti visą žmonijos istorijos monotoniją. Tačiau šalia to ši išraiška turi vieną trūkumą. Jei tik prie jos vienos pasiliktume, tai reikėtų, kad iš mirties prisikėlęs Jėzus grįžo atgal į mūsų gyvenimo pobūdį, kad gyventų čia, kaip gyvenęs anksčiau, tik jau būdamas nemirtingas.

Tačiau šitoks prisikėlimo aptarimas būtų nepilnas ir net klaidingas. Jėzus, prisikėlęs iš mirties, nė vienos dienos negyveno žemišku gyvenimu. Tiesa, jis pasirodė apaštalams, jis net valgymu ir palietimu stengėsi nugalėti jų abejojimą jo prisikėlimu, tačiau jis jau nebebuvo šios mūsų tikrovės gyventojas. Dėl to pirmiesiems krikščionims reikėjo kito žodžio, kitos aptarties išreikšti tam įvykiui, kuris yra nepakartojamas žmonijos istorijoje. Tam dalykui išreikšti buvo pasirinktas kitas žodis, būtent *išaukštinimas*. Jėzus buvo išaukštintas. Tos dvi išraiškos formos, *prisikėlimas* ir *išaukštinimas*, yra sutinkamos jau pačiame pirmajame krikščionijos pamoksle, kurį yra pasakęs apaštalas Petras pirmąją Sekminių dieną. Jis ten kalbėjo apie Jėzaus prisikėlimą ir išaukštinimą.

“Dievas jį prikėlė, išvaduodamas iš mirties siaubo, nes buvo neįmanoma, kad mirtis jam viešpatautų” (Apd 2,24). O toliau, cituodamas Dievo pažadą Dovydui, išreikštą psalmėje ir sakantį, kad jo kūno ainis sėdės jo soste ir, pastebėjęs, kad pačiam Dovydui ta garbė neteko, nes jo kapas yra čia pat, apie Jėzų sako šitaip: “Dievas jį padarė viešpačiu ir Kristumi”, kitaip sakant, jį išaukštino.

Šias dvi išraiškos priemones, prisikėlimą ir išaukštinimą, galima pastebėti buvus ir paties Jėzaus išsireiškimuose, jam kalbant apie savo gyvenimo išeitį. Jis sakydavo, kad, nepaisant jo sunaikinimo, po trijų dienų jis prisikels iš mirties. Bet taip pat savo gyve-

nimo išeitį aptardavo kaip išaukštinimą, pakėlimą aukštyn, kuriam įvykus, jis visus patrauks prie savęs. Tuo išaukštinimu, žinoma, mes turime suprasti ne jo iškėlimą ant kryžiaus, bet išaukštinimą, nugalint mirtį, t.y. išaukštinimą danguje. Apaštalui Jonui Kristaus prisikėlimas, kaip aprašytas jo evangelijoje, yra tas pat, kas išaukštinimas (plg. Xavier Leon Dufour “Resurrection and the Message of Easter”, 1974, N.Y., 225 psl.).

Šia proga reikia išsąmoninti, kad šis Jėzaus išaukštinimas yra kartu ir visų žmonių išaukštinimas. Šios abi išraiškos formos, prisikėlimas ir išaukštinimas, eina greta pirmųjų krikščionių raštuose. Pasak X. L. Dufour, “išaukštinimas, be abejonės, yra prasmingesnis posakis negu prisikėlimas, bet tai nereiškia, kad jis būtų pirmesnis” (42 psl.). Tačiau praktiškai, pasak jo, *prisikėlimo* žodis ilgainiui pirmųjų krikščionių tarpe pasidarė įprastinis terminas išreikšti tai gilia prasmei tiesai. Antra vertus, tik *išaukštini-*mo žodis suteikia prisikėlimui pilną prasmę (45 psl.).

Apaštalas Paulius savo laiškuose ypač kalba apie Jėzaus išaukštinimą. Tai yra ryšku tuose himnuose, kuriuos jis yra įjungęs į savo laiškus (plg. Pil 2,6-11). Čia yra kalbama tik apie Jėzaus mirtį ir išaukštinimą, net neminant prisikėlimo (27 psl.). Panaši tvarka yra ir himne (1 Tim 3,16). Šio himno mintis yra ta, kad dėl šio įvykio žemė yra sujungta su dangumi; šią žinią yra gavę ir žemė, ir dangus (29 psl.).

Himnuose, kuriuos cituoja Paulius ir Petras, galima išskaityti šias tris tiesas: 1. ryšys tarp žemės ir dangaus, 2. neminimas prisikėlimas, 3. teigiama Kristaus išaukštinimas. Tai nereiškia, kad prisikėlimas būtų nuvertinamas, bet tai, kad prisikėlimas liudija naują žmogaus gyvenimo būklę.

Galbūt kam nors, skaitant panašius pasisakymus, gali kilti abejonė, ar Kristaus prisikėlimas iš tikro yra įvykęs faktas. Dėl to apaštalas Paulius savo pirmajame laiške korintiečiams labai griežtai tvirtina, kad jeigu Kristus neprisikėlė, tai tuščias jų skelbiamas mokslas ir tuščias tikėjimas (1 Kor 15 skyrius).

Jeigu po šios apžvalgos dabar grįžtume prie trečiosios rožančiaus dalies, tai galėtume pamatyti, kad ji kaip tik atspindi šį dvilypį Kristaus mirties nugalėjimo pobūdį: ir prisikėlimą, ir išaukštinimą. Prisikėlimas iš mirties dėl savo nuostabos labiau įsirėžia į žmogaus galvoseną negu išaukštinimas danguje, kurio vaizdą mums sunku susidaryti.

Tomis pačiomis dviem išraiškos priemonėmis yra aptartas rožančiuje ir Marijos išėjimas iš žemiškosios tikrovės: jos paėmimu į dangų ir išaukštinimu. Tos abi rožančiaus paslapčių grupės liudija, kad jų teologija yra iš pačių pirmųjų Bažnyčios amžių. Dėl to į trečiąją rožančiaus dalį galima žiūrėti kaip į "archeologinę iškaseną".

To negalima pasakyti apie pirmąją rožančiaus dalį. Ji negali būti iš pirmųjų Bažnyčios amžių, nes joje nėra trijų karalių paslapties, kuri buvo pagrindinė pasauliui Kristaus apreiškimo ar pristatymo šventė pirmaisiais amžiais. Kalėdos plačiau buvo pradedtos švęsti tik VII šimtmetyje.

Sunkiau yra nustatyti antrosios rožančiaus dalies laiką, kurioje mąstoma apie Jėzaus kančią ir mirtį. Jos branduolys turėjo būti senas, nes jei nebūtų mąstoma apie Kristaus mirtį, nebūtų progos mąstyti nė apie jo prisikėlimą. Tačiau būdas, kaip šie kančios mąstymai atliekami, labiau primena viduramžių kultūrą, pvz., šv. Bernardo mąstymas. Jis Kristaus žaizdose mato krikščionio stiprybę (plg. trečiadienio skaitymą trečioje metų savaitėje). Pirmųjų amžių krikščionys kryžiaus mąstymą atlikdavo ramiai, prisimindami savo mirtį, kai buvo žudomi dėl savo tikėjimo į Kristų. Ir Kristų jie vaizdavosi ne tiek kenčiantį, kiek karaliaujantį ir triumfuojantį ant kryžiaus. Tai liudija ir jų grafikos, ir himnas, sakąs, kad "Dievas karaliavo nuo kryžiaus — "Regnavit a ligno Deus".

TUŠCIO KAPO KLAUSIMAS

Šiais laikais Šv. Rašto tyrinėtojai, studijuojantieji velykinę paslaptį, susitinka su savotišku klausimu: kas labiau liudija Kris-

Pranas Domšaitis

Gimimas.

taus prisikėlimą — ar tuščias kapas, ar jo apsiareiškimai apaštalams, kitiems mokiniais ir moterims. Šis klausimas dabar yra pasidaręs labai aštrus. Protestantų teologas Bultman paskelbė mintį, kad Jėzaus kūno neradimas kape nieko nereiškia Kristaus prisikėlimo supratimui ir įrodymui.

Katalikiška teologija per porą praėjusių šimtmečių įrodinėjo, kad Kristaus kūno neradimas kape yra vienas svarbiausių įrodymų, kad Kristus prisikėlė su kūnu ir kad tokį prisikėlimą ir mums užtikrino. Bultmano įtakos dėka ir dėl įvairių kitų priežasčių šiandien daugumas ir katalikų Šv. Rašto tyrinėtojų yra pasukę ta kryptimi, kad Kristaus kūno nebuvimas kape nėra reikšmingas faktas suprasti ir įrodyti Kristaus prisikėli-

mą. Šiandien daugumas Šv. Rašto tyrinėtojų yra susitelkę prie Kristaus pasirodymų įvairiems asmenims, kaip prie pagrindinių duomenų Kristaus prisikėlimui įrodyti.

Apžvelkime dabar Kristaus pasirodymus, kaip jie yra aprašyti atskirų evangelistų. Visose evangelijose yra rašyta apie Kristaus pasirodymus po mirties. Išimtis gal būtų tik Morkaus evangelija. Mat tik toje šios evangelijos dalyje, kuri, kai kurių nuomone, yra vėliau pridėta, kalbama apie Kristaus pasirodymą Marijai Magdalenai, "iš kurios išvaryti septyni velniai", ir mokiniams. Tikra, kad Morkus yra aprašęs, kaip moterys nerado Kristaus kūno kape ir kaip angelas joms pranešė, kad jis yra prisikėlęs.

Matas yra plačiai aprašęs kapo tuštumą. Jis rašo apie tai, kaip tas kapas buvo saugomas, kad kūnas nebūtų išvogtas, apie paskleistus gandus, jog sargybiniai buvę papirkti, jog mokiniai pagrobę Kristaus kūną. Taip pat Matas aprašo, kaip Kristus pasirodė Marijai Magdalenai, mokiniams pakeleje į Emaus, pagaliau vienuolikai apaštalų. Po to jis buvo paimtas į dangų.

Lukas aprašo, kaip moterys, radusios nuverstą akmenį nuo kapo angos, nerado jame kūno. Du vyrai, keistai apsirengę, joms pasakė, kad gyvųjų nereikia ieškoti tarp mirusiųjų. Jis taip pat plačiai aprašo Emaus keleivių susitikimą su Kristumi. Jie buvo girdėję gandą apie Kristaus prisikėlimą, bet juo netikėję. Jis smulkiau aprašo Jėzaus pasirodymą vienuolikai apaštalų, įrodydamas savo tapatybę savo kūno žaizdomis ir net paprašydamas valgyti. Iš tikrųjų ir valgęs.

Apaštalas Jonas, aprašęs Jėzaus kūno palaidojimą, kurio dalyvis jis pats buvo, toliau pasakoja, kaip Marija Magdalena išsigando, radusi iš ryto nuverstą akmenį nuo kapo, kaip ji bėgo tai pasakyti Petru ir Jonui, kaip šie atbėgę rado tik drobules. Jis taip pat aprašo, kad Magdalena matė du angelus kape, o šalia kapo užkalbino sodininką ir klausė, kur jis padėjęs Jėzaus kūną. Sodininkas pasirodė esąs pats Kristus, bet neleido jai prisiliesti, sakydamas, kad jis dar nėra nužengęs pas Tėvą. Ji apie tą susitikimą pranešė mokiniams. Tą pačią dieną

Jėzus pasirodė mokiniams, ateidamas pro uždarytas duris. Apaštalo Tomo nebuvo tame susitikime. Paskui, kai jis grįžo, netikėjo kitų apaštalų pasakojimais. Po aštuonių dienų Jėzus vėl pasirodė savo mokiniams. Čia jau buvo ir Tomas, kurį Kristus įtikino savo prisikėlimu. Toliau Jonas plačiai aprašo Jėzaus pasirodymą žvejojantiems apaštalams prie Tiberijados jūros. Ta proga jis suteikė apaštalui Petru vadovavimo valdžią Bažnyčioje.

Modernieji šio klausimo tyrinėtojai sako, jog visada reikia turėti prieš akis, kad Kristaus prisikėlimas iš mirties nėra jo grįžimas į ankstesnį gyvenimą. Kristaus prisikėlimas yra visiškai ne toks, koks buvo, pavyzdžiui, Lozoriaus prikėlimas, po kurio jis turėjo vėl mirti.

Iš esmės su tuo sutinkant, vis dėlto reikia pridurti, kad Lozoriaus prikėlimas nėra visiškai svetimas Jėzaus prisikėlimui. Turime prisiminti, kad Jėzus, prikeldamas Lozorių, ta proga kalba ir apie žmogaus prikėlimą amžinajam gyvenimui. Visame Lozoriaus prikėlimo epizode yra labai aišku, kad šis prikėlimas ir prisikėlimas amžinajam gyvenimui yra tos pačios prasmės dalykai. Dėl to nuolatinis moderniųjų Šv. Rašto tyrinėtojų būkštavimas nesuplakti Kristaus prisikėlimo su Lozoriaus prisikėlimu, bent šito epizodo šviesoje, atrodo perdėtas.

Pagrindinė mintis, kurią turime išskaityti iš visų Šv. Rašto epizodų apie žmogaus prisikėlimą, yra ta, kad prikeltasis asmuo bus tas pats, kuris gyveno ir mirė, ir kad tas tapatumas į save priima ne tik to žmogaus psichologiją, bet ir jo prigimtį. Žinoma, reikia priimti dėmesin apaštalo Pauliaus perspėjimą, kad nei į žmogaus širdį neįėjo, ką Dievas prirengė tiems, kurie jį myli, dėl to būtų kvailystė, jeigu mes šiame gyvenime norėtume išsiaiškinti prisikėlusio mūsų kūno fiziologiją ar biologiją.

Pavojus, nuo kurio reikia perspėti Šv. Rašto skaitytojus, skaitančius apie Jėzaus prisikėlimą, yra šis, kad jie nesuprastų šio prisikėlimo vien dvasiškai. O šis pavojus šiandien yra realus. Štai minėtas Šv. Rašto tyrinėtojas Xavier Leon Dufour skelbia,

kad Kristaus prisikėlimas pakeitė žmogaus santykį su kūnu (op. cit., 240 psl.). Bet jei tai būtų tiesa, tai prisikėlimas būtų pažeidęs žmogaus prigimtį labai esminiu būdu. Prisikėlusio žmogaus jau nebebūtų galima vadinti žmogumi. Prisikėlusio Kristaus kūnas greičiausiai turi visai kitas, mums neprieinamas iširti biologines savybes, bet jis nėra esminis žmogaus santykio su kūnu pakeitimas. Ir prisikėlęs žmogus pasilieka kūno ir dvasios junginys. Prisikėlimas yra tik kūno mirties nugalėjimas, o ne žmogaus atjungimas nuo kūno.

Kūno klausimas ryšium su žmogaus gyvenimu sukelia sunkenybių ne tik mūsų laikais. Beveik ta pačia forma ši klausimą svarstė šv. Augustinas IV šimtmečio pabaigoje. Ir jo laikų filosofai buvo nuomonės, kad "žemiški kūnai negali būti amžini" ("De civitate Dei", XIII knyga, 17 skyr.). Jie sakė, kad žmogiškas kūnas neturi pajėgumo išgyventi amžinai laimei. "Siela, kad galėtų amžinai džiaugtis, turi atsikratyti ne tik žemiško kūno, bet ir bet kokio kūno".

Iš tikrųjų tarp modernių pažiūrų, kurios sutinka pripažinti Kristaus pasirodymus apaštalams, bet visiškai nesutinka kreipti dėmesio į tai, kad Jėzaus kūno kape nebuvo, yra tas pat ar panašus nesugebėjimas mąstyti, kad žmogaus kūnas, Dievui padedant, gali pasidaryti pajėgus amžinai laimei ir amžinam gyvenimui.

Tuščio kapo reikšmė, kurią tenka pripažinti, mąstant apie Kristaus prisikėlimą ir išaukštinimą, galioja ir Marijai, nes Marijos kapas taip pat nėra randamas. Keletas miestų varžosi dėl to, kur ji mirė, bet niekas nepretenduoja, kad turėtų jos kapą. Dėl to senovinis Marijos aptarimas rožančiuje, kalbant atskirai apie jos paėmimą į dangų ir išaukštinimą, gali turėti įrodomos reikšmės tiesai apie jos kūno paėmimą į dangų.

Keista, kad mes esame nenusiteikę pripažinti įvairių galimybių biologiniam mūsų gyvenimui. Greičiau mes esame linkę pripažinti amžinu dalyku medžiagą, bet ne gyvybę. Mes neturime pakankamai pagarbos žmogiškai gyvybei ir į ją žiūrime tik kaip į medžiaginių jėgų padarinį. Mes esame linkę

Pranas Domšaitis

Gėlės.

gana greitai medžiagai pripažinti dieviškumą. Mūsų laikais yra apščiai filosofų, kurie iš medžiagos bando išvesti ne tik žmogų, bet ir Dievą.

Mes turime susilaikyti nuo svarstymo, kaip atrodys mūsų prisikėlęs kūnas, bet mums nėra reikalo netikėti Dievo pažadu, kad mūsų kūnai prisikels. Pagaliau net ir biologiniame gyvenime turime vertingų pavyzdžių apie toli siekiančias kūno persikeitimo galimybes, tik nekreipiame į juos pakankamai dėmesio. Pažiūrėkime, pavyzdžiui, kaip kūno tapatybė yra išlaikoma tarp kirminėlio ir peteliškės, kuri iš jo išskrenda, kai kirminėlis apmiršta ir kurį laiką išbūna savo kokone. Niekas neabejoja, kad tarp peteliškės, kokono ir kirminėlio yra kūninė tapatybė, nors forma yra labai skirtinga. Ir tas pasikeitimo dėsningumas yra jau ir pačiame kirminėlyje, kuris nėra reikalingas naujos Kūrėjo intervencijos. Kodėl mes negalime manyti, kad mūsų kūniškume glūdi daugiau vertingų dėsningumų negu peteliškėje?

• Švedija atnaujino normalius ryšius su Vatikanu. Diplomatiniai santykiai buvo nutraukti prieš 450 metų, kai Švedija pasuko Liuterio keliais, tapdama protestantiška.

PAVASARIO ŠVENTĖ

(Iš F. G. Klopstocko poezijos)

*Ne į pasaulių visų vandenynus
Aš pulsiu ir ten siūbuosiu,
Kur pirmųjų saulės sūnų aidi chorai džiaugsmingi,
Kur parpuolę maldoj jie ištirpsta ekstazėj.*

*Tiktai apie lašą iš kibiro,
Tiktai apie žemę aš supsiuos ir šauksiu
Tiktai: Aleliuja! Nes lašas iš kibiro
Irgi iškrito iš rankos Aukščiausiojo.*

*Kai krito iš rankos Aukščiausiojo
Žemės didesniosios,
Kai veržėsi srovės šviesos ir darės Sietynai,
Tu, laše, išsprūdai iš rankos Aukščiausiojo.*

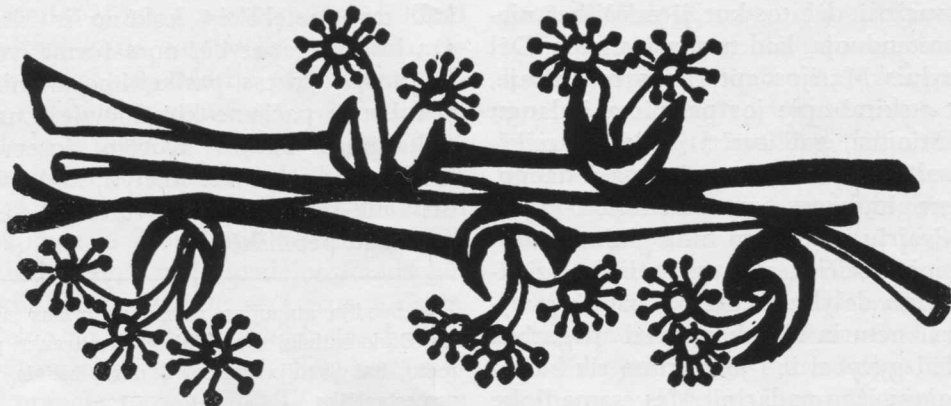
*Kai šviesos srovės ošė ir darės mūs saulė,
Kai vilnys galingos lyg nuo uolos
Krito iš debesio, juosdamos Šienpjovius,
Tu, laše, išsprūdai iš rankos Aukščiausiojo.*

*Kas tie milijardai, kas tie miriadai,
Gyveną laše ar gyvenę? kas aš?
Vien Aleliuja Tvėrėjui daugiau negu žemės, kur liejos!
Daugiau nei Sietynai, iš spindulių susilieję...*

Vertė A. Tyruolis

Friedrich Gottlieb Klopstock (1724-1803) žymus ne tik klasikinės, bet ir moderniosios poezijos pirmtakas, ypač pagarsėjęs hegzametrais parašyta poema "Mesijas", kur 20 giesmių apgieda Kristaus pergalę. Dėl hegzometro F. G. Klopstockas kartais siejamas su Kristijonu Donelaičiu, kurio "Metai" irgi parašyti hegzametru. Bet Donelaitis buvo pradėjęs rašyti anksčiau, ir jo "Metai" yra savaimingas kūrinys. F. G. Klopstocko poezija pasižymi laisvais ritmais, stipria kalba, ekstatiška, pakilia nuotaika, kaip matyti ir iš šio eilėraščio vertimo.

A. T.

ISPŪDŽIAI IŠ "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KELIONĖS (IX)

GUNDA KODATIENĖ

LIURDAS, liepos 19 d.

Marija pasirodė Liurde jaunai mergaitei Bernadetai Soubirous 1858 metais. Nuo to laiko jau praėjo 125 metai. Tai ilgas laiko tarpas, per kurį daug svarbių įvykių išdyla, pamirštama, tampa nereikšmingais. Tačiau šis Marijos apsiareiškimo įvykis ne tik nebuvo pamirštas, bet vis labiau klestėjo tikinčiųjų tarpe, vis daugiau tikinčiųjų iš viso pasaulio lankė šią šventą vietą, o ši vieta vis labiau plėtėsi.

Bernadeta buvo paprasta 14 metų mergaitė, nemokanti nei skaityti, nei rašyti, gimusi labai vargingoje, skurdžioje šeimoje. Gyveno buvusiam Liurdo kalėjime viename kambaryje visa šeima: tėvas, motina ir keturi vaikai. Bernadeta buvo labai paklusni, ištikima pranešėja, tiksliai perduodanti visa tai, ką Švenčiausioji Mergelė jai buvo pasakiusi.

Kai šaltą vasario 11 dieną pirmą kartą Bernadeta su kitom mergaitėm buvo nuėjusi prie įdubusios uolos pasirinkti kurui žabų ir pradėjo eiti pagal upelį, uola užkirto kelią. Draugės priešais uolos įdubimą perbrido upelį ir kitoje pusėje pradėjo verksti, nes vanduo buvo labai šaltas. Bernadeta prašė draugių padėti primesti į vandenį akmenų, kad ji, nenusiavusi kojų, galėtų pereiti į kitą pusę. Jos atsakė, kad ji bristų, kaip ir jos. Bernadeta, pasižvalgiusi, ar negalėtų kur nors nenusiavusi pereiti per upelį, niekur tokios vietos nerado. Tada grįžo prie uolos ir pradėjo nusiauti. Staiga kažkas sužė, lyg pakilęs vėjas. Pakėlusį galvą, nieko nematė nei pievoje, nei įdubusioje uoloje. Avėsi kojines toliau. Ir vėl tas pats užesys. Kai vėl pakėlė galvą, giliame uolos įdubime pamatė moterį, apsvilkusią baltu drabužiu.

Ilgas baltas drabužis per liemenį buvo perjuostas mėlyna juosta, o virš galvos driekėsi ilgas baltas nuometas. Ant abiejų kojų spindėjo lyg prisegtos dvi geltonos rožės,

tos pačios spalvos, kaip jos rankose laikomas rožančius. Mergaitė kiek išsigando, netikėjo; manė, gal klysta, bet vis matė tą pačią moterį su rožančiumi. Būdama pamaldi, ir ji pati turėjo kišenėje rožančių, bet iš išgąščio nepajėgė net persižegnoti, atrodė, kad ranka nepajudinama, lyg būtų pririšta. Moteris pakėlė rožančių, laikė rankoje ir persižegnojo. Tada ir mergaitei jau pasisekė persižegnoti, dingo išgąstis. Atsiklaupė ir, nenuleisdama akių nuo gražiosios moters, pradėjo kalbėti rožančių. Pro moters pirštus slinko rožančiaus karoliukai, bet lūpos nejudėjo. Po rožančiaus ji davė ženklą mergaitei prisiartinti, bet ji neišdrįso. Tada moteris staiga pradingo.

Po šio apsiareiškimo Bernadeta dar 17 kartų matė tą pačią moterį. Vasario 18 d. ji pirmą kartą prakalbėjo, paprašė mergaitę dar per 12 dienų ateiti į tą pačią vietą ir pasakė: "Aš neprizadu tau laimės čia, žemėje, bet kitame gyvenime".

Per 15 dienų ji davė mergaitei daug pamokymų, kaip melstis už nusidėjėlius, atgailauti, liepė gerti vandenį iš šaltinio, nusiplauti jame; prašė pasakyti kunigams, kad pastatytų čia koplyčią ir kad žmonės ateitų čia procesijose. Mergaitės paklausta, kas ji yra, tik po ketvirto paklausimo atsakė: "Aš esu Nekaltas Prasiidėjimas".

Vasario 25 d. regėjimo metu ištryško šaltinis. Moteris liepė mergaitei išgerti vandens ir nusiprausti. Pradžioje jis buvo dumblinas, bet po kurio laiko pasidarė tyras šaltinio vanduo. Jis ir dabar tebetrykšta gausiai. Maldininkai iš jo geria, jo voniose maudosi, gaivina savo sielas dvasiniu apsiavymu. Vietinio vyskupo sudaryta komisija trejus metus tyrė apsiareiškimus ir 1860 m. paskelbė juos tikrais.

Vykdam Švenčiausios Mergelės Marijos valią, Liurde viena po kitos išaugo net trys bažnyčios. 1864 m. pastatyta gotiško stiliaus viršutinė Nekaltai Pradėtosios bazilika, kurioje pirmose mišiose dalyvavo ir Bernade-

Pranas Domšaitis

Bėgimas į Egiptą.

ta. 1883 m. pastatyta Rožančiaus bazilika, kurioje yra ir Bernadetos altorius. Vėliausiai įrengta požeminė šv. Pijaus X bazilika, kuri gali sutalpinti net iki 30.000 žmonių. Lyjant ar šiaip blogam orui esant, čia suvažiuoja šimtai ligonių net su vežimėliais.

Šiose bažnyčiose kasdien aukojama daugybė mišių, kuriose dalyvauja minios žmonių. Liurdas tikrai yra eucharistinis miestas. Popiežius Pijus X Liurdą pavadino "garbingiausiu pasaulyje eucharistiniu miestu".

Pagal regėtojos nurodymus, skulptoriaus Fabischo padaryta Marijos statula 1864 m. pastatyta pasirodymų vietoje — uolos įdubime. Šv. Sostas ilgai dėl apsireiškimų nepasisakė, bet jų tikrumą nuolat pabrėžė: nuncijus vainikavo Marijos statulą, bažny-

čioms buvo suteikta bazilikų vardai ir teisės. Pijus XI 1925 m. Bernadetą paskelbė palaimintąja, o 1933 m. šventąja.

Atvažiuavę į Liurdą, stengėmės apie šią vietą kuo daugiau sužinoti, patirti ir drauge patys išgyventi. Antrą buvimo dieną kėlėmės 6 val. ryto ir apsirengę skubėjome į pamaldas. Bazilikų aikštėje, praeidami pro didžiulę Marijos statulą, negalėjome akių atitraukti — ji buvo apsupta daugybe gyvų gėlių puokščių, kurias maldininkai kasdien vis naujas atneša. Gerokai prieš 7 val. buvome viršutinėje bazilikoje, kurią jau radome pilną žmonių. Du vyskupai laikė mišias, o keturi kunigai jiems asistavo. Šioms pamaldoms pasibaigus, tėvas Vaišnys prie didžiojo altoriaus atlaikė mums mišias lietu-

viškai. Dana su Aldona savo skambiais balsais, o Kazys vargonų muzika vadovavo giesmėms. Giedojome visi. Tėvas Vaišnys pasakė pamokslą, paaiškindamas Marijos apsireiškimą Bernadetai, pašventino mūsų atsineštus religinius pirkinius ir sukalbėjo gražią maldą už tėvynę.

Bazilikos sienos išgraviruotos aukotojų pavardėmis, o prie didžiojo altoriaus visos sienos nukabinėtos įvairiais ženklais: valstybių herbais, vėliavėlėmis ir kitokiomis įvairių kraštų dovanomis. Langų vitražuose atvaizduota visa Lurdo istorija nuo pirmojo Marijos apsireiškimo.

Grįžus viešbutin, pusryčiai buvo daug skanesni, ir visas rytas toks šventiškas. Po pusryčių daugelis vyko į miestą apsipirkti. Visas miestas — gryna prekyvietė. Visų krautuvių durys atidarytos, o kai kur prekės ir šaligatviuose išstatytos. Daugiausia religinio turinio knygos, atvirukai, filmai, rožančiai, medalikėliai, įvairios statulos ir daug kitų įvairiausių suvenyrų su Lurdo užrašais, daugybė plastikinių buteliukų Lurdo vandeniui prisipilti. Prekyba klestėte klesti. Ir kaip tokioje vietoje nepirksi, kai tave viskas vilioja... Atrodo, kad visi Lurdo gyventojai pragyvena iš tos prekybos.

Ekskursijoje dalyvavusieji skautininkai, kurių atsirado net trylika, turėdami valandėlę laiko, Vlado sukviesti, turėjome šioje istorinėje vietoje savo sueigą. Tarėmės tautiniais ir skautiškais reikalais. Pasirašėme ir pasiuntėme atvirukus-pasveikinimus skautų vadovybei.

3 val. p.p. buvo suorganizuota eiti Kryžiaus kelius už bazilikų esančiame kalne. Dienos įkarštyje užlipę aukštakai stačiais laiptais prie viršutinės bazilikos, dalis jau toliau nepajėgėme lipti. Šie Kryžiaus keliai buvo įruošti 1912 metais. Kiekviena stotis turi dviejų metrų aukštumo metalines figūras. Sugrįžus Marija pasakojo, kokios nepaprasto grožio buvo skulptūrinės stotys ir kokios ypatingai gražios bei prasmingos tėvo Vaišnio stočių maldos. Nepajėgiantiems užlipti į kalną ir visiems ligoniams 1963 m. buvo įrengtos kitos stotys šalia vonių.

Lurdo vonios buvo įruoštos ir jomis maldininkai pradėjo naudotis 1955 metais. Čia yra specialus pastatas, kuriame yra 14 su visais privačiais įėjimais vonių, pripildytų stebuklingai ištryškusio šaltinio vandens. Vanduo yra gana šaltas ir keičiamas tik vieną kartą per dieną, bet iki šiol dar nėra vienas nėra susirgęs nuo vandens šaltumo nei užsikrėtęs kokia nors liga.

Voniomis galima naudotis kasdien iki 4 val. vakaro. Jomis gali pasinaudoti visi, bet ligoniams ir invalidams pirmenybė. Po vieną visai privačiai įleidžiama į vonią. Nusirengus duodamas plonas chalatas. Paskui uždeda ant kūno šlapią maršką, kad priprastų prie šalto vandens. Vonioje pirmiausia pamirkomos kojos, paskui dvi atsiklaupusios seselės trumpam momentui paneria iki galvos. Vonios gale stovi Marijos statula. Nuo pat įėjimo girdėti religinė muzika

Pranas Domšaitis

Miške.

Pranas Domšaitis

Portretas

ir garsiakalbiu perduodamos kunigo maldos. Išsimaudžiusieji pabučiuoja statulą ir privačiai pasimeldžia. Susikaupimas ir pergyvenimas nepaprastas. Jeigu ne kūnu, tai dvasia čia tikrai atsinaujini. Kai kurie mūsų šiešiai šiomis voniomis pasinaudojo.

Pavakare visi ėjome prie grotos padėti didžiulės žvakės Marijos garbei. Mūsų grupė tą žvakę nupirko už 95 dolerius. Eisenos pradžioje žygiavo Vladas, iškėlęs lietuvišką vėliavėlę. Šalia jo ėjo Alfa ir Rasa, laikydamos rankose žvakes, papuoštas lietuviškomis spalvomis, su įrašu *Lithuania*. Už jų ėjo du vyrai, nešdami didžiulę žvakę. Šimtai didelių ir mažų žvakių degė prie grotos. Vos radome vietos mažosioms žvakutėms įstatyti, o didžiąją turėjome palikti. Tik kitą rytą ji buvo įstatyta į stovą ir uždegta. Nežinia, kaip ilgai, mums jau išvažiavus, ji dar degė Marijos garbei.

Atsisveikindami su Liurdu, dar sustojome prie žvakių miško. Tarp jų degė ir mūsų

su Marijai padovanotoji su užrašu *Lithuania*. Liurde patirti išpūdžiai, manau, pasiliks visą gyvenimą. Ausyse vis skamba Marijos giesmė:

Skaisčiausia Marija, tu mūsų viltis,
Tau meile liepsnoja kiekviena širdis.

KELIONĖ PER PRANCŪZIJA, liepos 20 d.

Apleidžiame gailėdamiesi šventąjį Liurdą. Daug kas dar kėlėsi labai anksti, kad galėtų dalyvauti mišiose. Daug kas dar prisisėmė į buteliukus Liurdo vandens, nes iš ryto dar nebuvo prie kranų ilgų eilių. Dienos metu sunku prisigrūsti, nors kranų yra gana daug. Atsisveikiname su viskuo, kas čia buvo taip miela ir šventa. Kažin ar kada turėsime laimės čia sugrįžti. . .

Sėdame į autobusus ir vykstame į geležinkelio stotį, vis dar giedodami *Ave Maria*. . . Susėdame į pirmosios klasės traukinio vagonus. Plačios, patogios, minkštos kėdės, o dar didesnis patogumas sėdėti prie lango ir turėti staliuką, prie kurio galima rašyti.

Kitoje pusėje, atviroje kupė, sėdi Aldona su trimis džentelmenais. Dairosi pro langą, šnekasi, juokauja. . . Jie atneša jai atsigerti ir kitokiais būdais stengiasi patarnauti. Kadangi mūsų ekskursijoje moteriškoji giminė kelis kartus viršija vyriškąją, o Aldona nuolat jų tarpe, tai neiškenčiau ir paklausiau, kokią paslaptį ji turi juos prie savęs prilaikyti. Nusišypsojusi atsakė, kad reikia sulaukti tam tikro amžiaus ir turėti pakankamai praktikos. Ne visoms tokia laimė. Apšidžiaugiau, kad nors savąjį vyrą visada turiu šalia savęs.

Puikūs pro langą skriejantieji vaizdai. Matyti Pirenėjų kalnai su snieguotomis viršūnėmis. Ir pats lyg mintimis kyli virš jų. . . Jiems pranykus, prasideda lygumos, tęsiasi pušynai, toliau kukurūzų laukai, daugybė paparčių, žydi šilai, visai kaip Suvalkijoje prie Kazlų Rūdos. Matyti traukučių, kuriais laimingomis vaikystės dienomis žaisdavome.

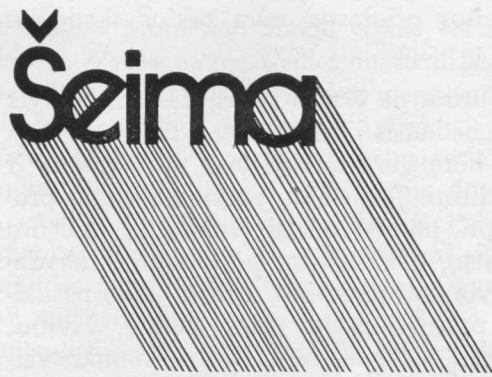
Traukinys modernus. Vaikščiojam iš vagono į vagoną, durys automatiškai atsidaro. Sustoja didesnėse stotyse ir vis prisipildo

naujų keleivių. Pravažiuojame ilgus vynuogynų laukus. Kažkas sušunka, kad jau pusiaukelė iki Paryžiaus, o mums visai nenusibodo, kelionė tokia puiki. Pravažiuojame tiltus, jungiančius plačių upių krantus. Upių vanduo labai nešvarus, atrodo molinas, o iš tikrųjų užterštas nuo pramonės visokiais chemikalais. Visur ta pati problema.

Artinamės prie Prancūzijos sostinės Paryžiaus, kuris yra ir svarbiausias kultūrinio bei ūkinio gyvenimo centras. Dėl savo gausių mokslo ir meno institucijų Paryžius yra vadinamas viso pasaulio kultūrine sostine. Jokiam kitame pasaulio mieste nėra tiek meno galerijų, muziejų, teatrų, madų salonų, dešimtėmis tūkstančių susispietusių menininkų iš viso pasaulio. Paryžius labai tirštai apgyventas, su priemiesčiais jame priškaičiuojama daugiau kaip aštuoni milijonai žmonių. Per metus čia apsilanko daugiau kaip du milijonai turistų. Puikiai išvystyta tiek stambioji, tiek smulkioji pramonė, kurioje dirba kvalifikuoti specialistai ir pagamina daug vertingų prekių. Nė į vieną Europos miestą nesueina tiek kelių, kaip čia. Yra net 7 geležinkelio stotys, didžiausias visoje Europoje Le Bourget aerodromas. Vietiniam susisiekimui yra puikus požeminis traukinys, 187 km ilgumo su 14 atskirų linijų. Didelis skaičius patogių autobusų.

Po aštuonių važiavimo valandų mes jau Paryžiuje. Sustojus traukiniui, visi gaudame vagonėlius, kur sukrauname savo turtą ir važiuojame į stotį. Čia, kaip ir visur, gerų vadovų dėka, jau mūsų laukė autobusai. Važiuojame miesto gatvėmis išplėtę akis. Senoviški, įdomūs, aukšti pastatai su įvairiais pagražinimais, figūromis, metaliniais balkonais. Gatvių šonuose didžiuliai, aukšti, masiniai žibintai, kiekvienas su trimis didelėmis lempomis. Perkertame Senos upę. Pravažiuojame didžiulę aikštę, pilną meniškų statulų.

Štai ir mūsų viešbutis Astoria. Kad jį kur šunes — Maskvos gatvėje! Na, ir pataikė mums. Bet visai neblogas. Čia jau ir nesitikėjome gauti patį geriausią. Svarbu, kad švarus, labai geros lovos ir visi patogumai, ko gi mums daugiau reikia? Labai geras ir

Iš darbininko į pensininką

(“Laiškų lietuviams” konkurse I premija laimėjęs straipsnis)

Danutė Bindokienė

Prieš dvidešimt ar net prieš dešimt metų ši problema mums dar nebuvo labai aktuali, tačiau šiandien su ja susiduriame kasdien ir ateityje dar dažniau susidursime. Tai nėra išimtinai lietuvių ar kurios kitos tautos žmonių problema. Ties lietuviais norima sustoti tik dėl to, kad rašoma lietuviškam žurnalui ir kad gimęs Europoje, neatsisakęs savo senųjų pažiūrų, žmogus šią gyvenimo krizę išgyvena stipriau negu, pvz., amerikietis, visą gyvenimą praleidęs šiame krašte.

Kokia ta problema, būdinga šių dienų lietuviui išeiviui Amerikoje? Į vieną klausimą galima atsakyti kitu, o paskui tam pastarajam ieškoti priežasčių ir išeičių *Kas atsitinka vyro ir žmonos santykiams, kai jie du abu arba vienas iš jų atsiduria pensijoje?* Kitaip sakant: kur tie santykiai pasuka, vyrui praradus darbą? Žinoma, darbo praradimo priežasčių gali būti ir kitokių, ne tik pensininko amžiaus sulaukimas: liga, atleidimas, darbovietę uždarius ar iškėlus, visame krašte siaučias nedarbas ir t.t. Tačiau

jų valgis. Sriubos tai jau negavome — ne mada šioje vietoje. Vakariene buvo su labai geru užkandžiu, skoningu pagrindiniu valgiu ir trečiuoju. Elegantiškas ir patarnavimas. Daug kas gurkšnoja prancūzišką vyną. Dar ilgai vakare dalinomės dienos išpūdžiais. . .

tos kitos priežastys nėra tokios skaudžios kaip pensija.

Turbūt ne vienas vyras, keldamasis rytą ir skubėdamas į darbovietę, yra pagalvojęs, kaip būtų gera trenkti visa tai į kampą ir nebedirbti. Jeigu būtų įmanoma kitaip pragyventi, tai jis ilsėtųsi visą dieną, miegotų iki pietų, gal važinėtų po pasaulį, lankydamas visokias įžymybes, atrastų laiko paskaityti, pasėdėti parke prieš saulutę, žvejoti, golfuoti, daugiau laiko skirti žmonai, vaikams... Tačiau, susidūrus su dienomis, kuomet nebereikia važiuoti į darbą, nes to darbo nebėra, tikrovė atrodo visai kitaip. Žinoma, ne visi, išėję iš darbo, ar kaip kitaip jo netekę, būtinai susiduria su problemomis. Daugelis prisitaiko prie naujų gyvenimo sąlygų gana greitai ir atranda pasitenkinimą kituose dalykuose bei užsiėmimuose. Tai dažniausiai žmonės, kurių interesai buvo platus, veiklos laukai neriboti, kuriems niekuomet neužtekdavo laiko ir kurie neįstengdavo laisvalaikio pomėgių sutalpinti į atliekamas nuo darbo valandas. Tokie vyrai nespigės darbo, net ir prievarta iš jo išprašyti. Deja, yra pakankamai ir kitokių atvejų.

Mūsų visuomeninėje santvarkoje yra nemažai moterų, kurios, bent vaikų gimdymo ir auginimo metais, užsidaro tarp namų sienų, kad galėtų visą energiją ir laiką paaukoti šeimai. Tačiau su vyrais jau kitaip. Kad vyras perimtų vaikų auginimo ir namų šeiminkės pareigas, kuomet žmona eina uždarbiauti, yra beveik negirdėtas dalykas, net ir dabartiniiais lygių teisių laikais. Taip jau kažkienu nuo amžių buvo nustatyta: vyro pareiga uždirbti šeimai duoną, o žmonos — prižiūrėti tos šeimos lizdelį, auginti vaikus. Įdomu, kad moterys visai lengvai pakeičia roles: iš namų šeiminkės į darbininkę už namų sienų ir atvirkščiai be ypatingų traumų ir psichologinių sunkumų, kai tuo tarpu vyrai, nusėdę į darbininko rutiną, net nepagalvoja, kad vieną dieną jų gyvenimas galėtų būti kitoks. Net tuomet, kai svajoja apie tingias pensininko dienas, iš tikrųjų netiki, kad jos gali ateiti. Kai pagaliau ateina, užklumpa jį, atrodo, netikėtai.

Kaip jau minėta, darbo netekimo priežastys gali būti įvairios: liga, nedarbas, pagaliau pensija, kurios, kaip sakoma, visi laukia ir visi bijo. Tačiau, nežiūrint, kokia priežastis įstumia vyrą į nedirbančiųjų eiles, su nauju statusu susitaikymas pareikalauja nemažai kantrybės, išminties ir jėgų ne tik iš nedirbančiojo, bet taip pat ir iš jo šeimos. Darbininko dienų užbaigimas žmogaus gyvenime yra, be abejo, taip pat traumatiškas, kaip kiti didieji žingsniai: mokslo užbaigimas, karjeros pasirinkimas, vedybos ir t.t.

Naujasis bedarbis išgyvena gana daug dvasinių ir net fizinių simptomų. Jis neranda sau vietos, nežino, ko griebtis, kaip elgtis su tuo išsvajotu laisvalaikiu. Visi suplanuoti darbai kažkaip neatrodo tokie svarbūs ar reikalingi: garažas išbuvo nevalytas tiek metų, gali ir toliau sau būti; dažyti tvoros tikrai dar nereikia; sėdėti ir tabaluoti meškerę vandenyje — tikras laiko eikvojimas; snausti parke prieš saulutę — taip daro tik seniai... Staiga užkliūva žodis "senis". Tiek daug planuota, dirbta, viltasi... Kartu su pensininko čekiu kažkas prikabino žodį *senas*, nors jo garsiai ir neištarė. Pensininkas. Nebereikalingas darbovietėje, nors, rodos, dabar kaip tik daugiausia žinių galvoje sukrauta, įgytu patyrimu būtų galima pasidalinti su kitais. Metai taip greitai nušvilpė pro šalį, nespėjo net pajusti pasikeitimo ir staiga — tu senas, eik sau į kampą; jokios ateities tau nebėra, tik praeitis. Naujasis pensininkas vengia apie tai galvoti, vengia ir kalbėti. Jis atranda įvairiausių priežasčių, kodėl daugiau nebedirba, bet vengia pasakyti, kad jau pensijoje, nes į pensininką visuomenė dažnai žiūri, kaip į nebereikalingą, atgyvenusį žmogų.

Argi nuostabu, visa tai pergalvojus, kad žmogaus vertybės susimaišo ir juodos mintys apninka? Atrodo, kad visi žmonės turi savo vietą ir užsiėmimą, tik jis vienas ne. Kiekvieną rytą gatvėse pasipila automobiliai — darbininkai skuba į darbus. Nežiūrint, kad dar labai neseniai jis murmėjo ir keikė tokį kasrytinį važiavimą (ypač esant blogesniam orui) dabar tai jau užmiršta.

Liko tik tarytum padarytos skriaudos ar liūdesio jausmas — visi važiuoja į darbą, tik jis ne... Su tuo nepritapimu, neradimu sau tinkamos vietos tenka susidurti ir namie. Labai dažnai tuo metu, kai vyras išsiunčiamas iš darbovietės pensijon, šeimos sudėtis jau būna gerokai pasikeitusi: vaikai užauginti, išsiskirstę iš gimtojo lizdo, užsiėmę savais reikalais. Namie likusi tik žmona. Kadangi mūsų visuomenėje įprasta, kad žmona už vyrą dažnai yra jaunesnė, pensija dar jai negresia. Vadinasi, pagrindinių šeimos veikėjų rolės staiga apsverčia: vyras paliekamas namie, o žmona atlieka šeimos išlaikytojos pareigas. Čia susiduriama su vyrų ir moterų stereotipais, mažai paliestais lygių teisių sąjūdžių ar modernios galvosenos. Jeigu moteris, sąlygoms susiklosčius ir atsakiusi darbo už namų sienų, be didelių skrupulų prisiriša prijuostę ir pasitenkina šeiminkės pareigomis, tai vyras to lengvai padaryti negali. Jo pašamonėje tebėra tvirtai suskirstyti "vyriški" ir "moteriški" darbai. Turėti blizgančias virtuvės grindis ir garuojančius pietus ant stalo, kai žmona grįžta iš darbovietės, tik retas vyras galėtų, neįsąjaušdamas savo "vyriškumui" pavojaus.

Dar blogiau šeimyninis gyvenimas susiklosto, kai žmona iš viso nedirba už namų sienų. Per eilę metų ji buvo, ne mažiau už savo vyrą, susidariusi gana pastovią rutiną, į kurią įėjo namų ruošą, laisvalaikis ir įvairių reikalų atlikimas už namų ribos. Ji naudojosi tam tikru savarankiškumu, pasirinkimo laisve ir eilę darbų buvo įpratusi atlikti viena, niekam nesiaiškindama, neatsakinėdama į nuolatinis klausimus: "Ką tu čia veiki? Kodėl taip, o ne kitaip šį darbą atlieki? Kam tau reikia to ar kito daikto?" Apie glaudų bendradarbiavimą su vyru ir priklausymą tik nuo vienas kito, tik vienas kitam, moteris dažnai svajodavo pirmaisiais povestuviniais metais. Tačiau tuomet toks nuolatinis intymumas buvo neįmanomas, nes jų tarpe stovėjo darbai, vaikai, amžinas skubėjimas. Metams slenkant, buvo priprasta prie tokio gyvenimo, kai bendravimui nelikdavo per daug laiko. Pagaliau taip pasidarė net patogiaus: mažiau nesutarimų,

barnių ir problemų. Staiga viskas vėl pasikeičia. Vyras namie dvidešimt keturias valandas. Jis tarytum svetimas, nepažįstamas žmogus, nuolat besisukiojąs aplinkui. Savo nauja padėtimi ir neribotu "laisvalaikiu" jis nėra patenkintas, kai tuo tarpu žmonos darbai ir reikalavimai nepasikeitė. Per eilę metų susitaikiusi su savo kasdienybe, ji negali ar nenori naujų vyro nuotaikų suprasti, užjausti. Žinoma, rodos, eina kalba apie suaugusius, net pagyvenusius žmones, kurie savo mintis gali išreikšti žodžiais. Reikėtų jiems susėsti ir ramiai savo rūpesčius, baimes, nuotaikas išdėstyti, o tuomet ieškoti bendrų išiečių. Tačiau dažna pora jau užmiršusi, kaip tarpusavyje atvirai kalbėti. Skubėjimo metų eilė vyrą ir žmoną atratino nuo tikrai atvirų, intymių, asmeniškų pokalbių. Juk buvo tiek daug rūpesčių, reikalų, kuriuos reikėjo diskutuoti prabėgomis (niekada neužteko laiko!), kad vyro ir žmonos atsivėrimas vienas kitam, prabilimas iš sielos į sielą, nuskendo kasdienybės liūnuose. Dabar bet kokio atviresnio pokalbio pradėjimas iš vienos ar kitos pusės greičiau palaikomas kritika, kurią reikia tučtuojau atremti irzliais priekaištais arba užlįsti už tylėjimo užtvaros. Tuo būdu saulėtame pensininkų bute keroja nepasitenkinimo usnys, barnių dagiai, pakirmiję rūsčios tylos šungrybiai...

Kitos dvi darbo praradimo priežastys, liga ar atleidimas, sukelia panašias problemas, tik su vienu skirtumu. Iš darbo atleistas neturi epiteto "senas". Čia taip pat sukeičiamos įprastinės vyro ir žmonos rolės: vyras turi pasilikti namie ir "šeiminkauti", o žmona eina dirbti už atlyginimą. Šiuo atveju šeimos sudėtis dar yra kitokia, nes vaikai nėra užaugę, baigę mokslus ir savarankiški. Pasilikęs namie, tėvas turi eiti ir vaikų augintojo pareigas, rūpintis jų kasdininiais reikalais, kuriuos anksčiau tvarkydavo motina.

Šių dienų psichologai beveik vienbalsiai pripažįsta, kad vyrų stereotipai yra giliai įleidę šaknis visuomenėje ir juos pakeisti labai sunku. Vyro savigarba (ego) yra labai trapi, lengvai pažeidžiama. Šimtmečiais su-

Pranas Domšaitis

Apreiškimas.

formuotos pažiūros į tai, kas "vyriška" ir kas "moteriška", atrodo, lengvai paneigiamos viešuose pasisakymuose, bet individų pašamonėje yra beveik nepajudinamos. Žinoma, čia kalbama apie lietuvius vyrus ir moteris, kurie šiuo metu susiduria su pensininkų ir nedarbo problemomis. Jie beveik visi gimę Europoje, pasilaikę atsineštąsias iš užjūrio pažiūras į vyrų ir moterų roles gyvenime, nematę reikalo jų atsikratyti ar pakeisti kitomis, modernesnėmis. Ateinančioms kartoms, augusioms laisvesnių pažiūrų krašte, ši problema galbūt nebus tokia aktuali ir neišsprendžiama.

Kokią išeitį reikėtų siūlyti iš šios neišvengiamos dilemos?

O vis dėlto nėra geresnio vaisto prieš vyro ir žmonos tarpusavęs problemas, kaip nuoširdus, atviras išsikalbėjimas. "Jis (ji) turi žinoti, kaip aš jaučiuosi ir be pasaky-

mo" — tai yra labai vaikiškas ir savanau-diškas išsireiškimas, dažnai šeimose girdimas. Kaip gali kitas žmogus žinoti kieno nors jausmus, norus ir nepasitenkinimus, jeigu vengiama pasisakyti? Žinoma, išgyvenę kartu eilę metų, vyras ir žmona apytikriai vienas antrą pažįsta ir supranta. Tačiau iš tikrųjų, pensininko amžiaus sulaukus, yra gera proga atlikti "šeimynines rekolekcijas". Taip, kaip prieš vestuves, kai abu žengė į naują, nežinomą ateitį, ilgas valandas prakalbėdavo, planuodami, tardamiesi, taip ir dabar, pradėdami naują gyvenimo tarpinį, turėtų skirti laiko ateities planams. Buvo laikai tarp vestuvių ir pensininko dienų, kai vyras ir žmona kantriai nešė kiekvienas sau skirtas pareigas, dirbdami tik bendram tikslui — šeimos gerovei. Dabar nebeliko pašalinių įsipareigojimų (arba jie labai susiaurėjo). Liko vėl tik du pagrindiniai veikėjai: vyras ir žmona. Nuo jų priklausys, kokias roles pasirinks ateičiai.

O ką daryti, jeigu vyras ar žmona atsako rimtai išsikalbėti, pasidalinti mintimis ir rūpesčiais? Tokių situacijų yra daug. Jeigu vienas ir mėgina, antrasis tuoj užkerta kelią bet kokiam atvirumui. Pagrindinis šiuo atveju žodis būtų kantrybė. Nereikia naiviai tikėti, kad vienos kitos valandos pokalbis išspręs visas problemas, ypač jeigu atvirai kalbėti jau yra atprasta. Reikia kalbą pradėti nuo paprastesnių dalykų, tokių, kur vyras ir žmona sutaria, mėgsta, kur nesusikirs po dešimties minučių. Kai bus įprasta laisvai kalbėti apie pašalinius, nereikšmingus dalykus, bus pamažu galima prieiti prie svarbesnių, intymesnių. Retai pasitaiko, kad abu šeimoje yra lygiai uždari — vienas vis atviresnis, vienam lengviau jausmus žodžiais išreikšti. Tas tegul ir pradeda, o netrukus neiškęs neišjungęs ir antrasis.

Kantrybė reikalinga ir kitur, ne tik pokalbiuose. Pensininkų žmonos nusiskundžia, kad vyrai vis po kojomis maišosi, net virtuvėje, vis kišasi į visokius menkniekius. Žmona visiškai praranda privatumo, savarankiškumo jausmą. O tačiau jos tarytum užmiršusios, kad ne viengungišką, o šeimos

gyvenimą gyvena. Vyro "kišimasis" į jų darbus nėra kritikos tikslu, bet tik noras bendrauti su artimu žmogumi, vengimas vienatvės. Na tai kas, kad vyras sėdi virtuvėje, verdant pietus? Argi žmona turėtų ką nuo jo slėpti? Daug lengviau šnektelėti su juo, pakišti bulvių kraitele, kad nuskustų pietums, ar kitą kokį "nekalną" darbėlį — tegul padeda. Jeigu nenorima kalbėti, galima ir patylėti kartu. Kuomet jos rankos užimtos namų ruoša, gal jis garsiai laikraštį ar knygą paskaitys, radiją atsuks ir abu muzikos pasiklausys. Dėl tokio menko klausimo: "Ką čia veiki?" neverta erzeliuotis. Kai vyras susitaikys su savo naujuoju laisvalaikiu, pats išeis iš virtuvės ir kitokių užsiėmimų susiras, nes tie moters kasdieniniai darbai iš tikrųjų baisiai nuobodūs ir vienodi, ar gali kas be būtino reikalo jais užsiimti? (Žinoma, jeigu iki to laiko žmona savo murmėjimu nepadarys didžiausio tarpusavio nesutarimo.) Ir ko čia purkštauti, jei vyras "po kojomis maišosi"? Dar labai neseniai namai buvo pilni vaikų, kurie ne tiek po kojomis maišydavosi, pilni reikalavimų, klausimų, prašymų. Gera, kad ištuštėjusiuose namuose dar likę du žmonės, amžinai vienas kitam prisiekę ištikimybę, paramą ir meilę. Gera, kad gyvenimo saulėlydyje nereikia grumtis su vienviatve. . .

Tuo pačiu ir vyras turi suprasti, kad savo nuotaikų svyravimu ir neradimu vietos namuose, pasidaro įkyrus net ir labai mylinčiai, užjaučiančiai žmonai. Jis turi rimtai pagalvoti ir apsispręsti, ką ruošiasi daryti su savo "nejprastu" laisvalaikiu. Vienas galbūt galėtų rasti kokį darbėlį, padėti kam nors, kas dar vis neturi laiko. Kitas — užsiimti visuomenine veikla, dar kitas atrasti sau vietą tarp visų pomėgių ir darbų, kuriuos vis atidėliodavo darbininko metais. Juk dabar laiko netrūksta, o gyvenimas dar prieš akis, galima daug nuveikti, daug išmokti, būti naudingu ir sau, ir visuomenei.

Pagaliau verta palaikyti artimus ryšius su kitais to paties amžiaus žmonėmis, galbūt net reguliariai susirenkant į bendrą grupę, kurioje būtų galima padiskutuoti problemas ir rūpesčius. Daug lengviau blaiviai žiūrėti

Trylikos klubas

(Apie trylika šeimos nuostatų)

Vytautas Kasniūnas

Mūsų parapija švenčia "Šeimos savaitę". Bažnyčia pilna žmonių. Tiek mes, parapijos komiteto nariai, tiek talkininkai, lankydami kaimynus, pažįstamus, kalbėdamiesi telefonu, raginame visus ši sekmadienį atsilankyti į pamaldas, o po jų — dalyvauti gegužinėje. Kvietėme visus, nežiūrint jų religijos, aktyvumo, priklausomumo bažnyčiai.

Šv. Mišių skaitymai, evangelija ir pamokslas buvo skirti šeimų problemoms nagrinėti. Pamokslas buvo turiningas, prasmingas, gerai paruoštas. Jį sakė kunigas, ilgus metus dirbęs patarėju vedybiniame šeimų gyvenime. Jis pateikė statistiką, kad, sprendžiant šeimų problemas, daugiausia padeda dvasininkai — 42%, po to eina gydytojai — 38%, likusius 20% dalijasi įvairios šeimų problemų institucijos. Baigdamas pamokslą, jis kvietė lankyti kaimyninės parapijos organizuojamas paskaitas, kursus, kur kalbama, tariamasi, diskutuojamos šeimų problemos. Norėdamas labiau paskatinti, jis pacitavo žymios autorės Dolores Curran, rašančios apie šeimų problemas, ši pasakymą: "Kalbantis su tvarkingų šeimų nariais, jie labai greitai atsako į klausimą, kas yra bloga jų tarpusavio santykiuose, bet nemato arba neprisipažįsta, kas yra gera. Tokios šeimos yra pavyzdgingiausios, nes ieško dar gražesnio ir turtingesnio sugyvenimo". Pamokslininkas tęsė toliau: "Šeimos turi burtis į ratelius, kur susirinkę galėtų kalbė-

ir spręsti kitų problemas, negu savąias. Iškeliant bendrus rūpesčius žmonių tarpe, kurie patys juos išgyvena, lengviau rasti sprendimą ir išeitį iš susidariusių sunkumų. Svarbiausia, žmogus turi suprasti, kad pensininko amžiaus sulaukus, gyvenimas dar nepasibaigė. Su trupučiu pastangų pensininko dienos gali būti tokios pat saulėtos ir pilnos dvasinio pasitenkinimo, kaip ir bet kuris kitas žmogaus gyvenimo tarpsnis.

tis, tartis, pasisakyti, sprendami įvairias šeimos problemas. Tai lyg sekimas "Alcoholic Anonymous" organizacijos veikla, kur nariai susirinkę kalbasi, dalinasi savo išgyvenimais, patirtimi".

Po pamaldų gegužinėje visos kalbos sukosi apie šeimų gyvenimą. Buvo daug juoko, humoro, vienas kitą erzino, rinko "pavyzdingas" šeimas. Gegužinėje gavo pradžią ir "Trylikos klubas", nes tiek susirado mūsų pažįstamų, kurie nutarėme kitą penktadienį važiuoti į Šv. Petro ir Povilo parapijos salę, kur vyko šeimų seminarai.

~ ~ ~

Mėnesio tryliką dieną, penktadienį, trylika asmenų, kurie parapijos gegužinėje, būdami linksmos, geros nuotaikos, sudarėme "Trylikos klubą", mažu mokyklos autobusiuku vykome į šeimų seminarą. Kelionės metu išsirinkome ir savo klubo vadovybę. Pirmininku — dr. Henriką, universiteto profesorių. Jis katalikas-konvertitas, gimęs katalikų šeimoje, nepraktikuojančioje religijos. Vėliau, tapęs protestantu, vedė. Po šešiolikos metų išsiskyrė. Antrą kartą vedė baptistę, labai religingą, išaugusią ir išauklėtą, laikantis labai griežtų principų baptistų šeimoje. Ji su dabartiniu vyru susipažino universitete, kur ruošė doktoratą. Jos vardas Jonė. Ji taip pat išsiskyrusi, dviejų vaikų motina. Juodu abu yra psichologijos daktarai. Be darbo universitete, turi ir savo kabinetą.

Jonė ir Henrikas, antrą kartą susituokę, sukūrė laimingą šeimą. Suradę laimę, ilgėjosi Dievo. Susipažino su klebonu ir ėmė lankytis pamaldose. Susižavėjo katalikybe ir pradėjo uoliai ruošti krikštui.

Atšventėme Jonės ir Henriko krikštynas, po to jų vedybas. Kartu su tėvais apsikrikštijo ir jos sūnus. Po ilgesnio pasiruošimo apsikrikštijo ir jo duktė.

Po pusmečio buvo parapijos komiteto narių rinkimai, ir dr. Henrikas buvo išrinktas. Skirstantis pareigomis, jam teko komiteto pirmininko pareigos. Visuose parapijos darbuose buvo uolus, pareigingas. Dažnai pasidžiaugdavo gražiu šeimyniniu gyvenimu.

mu. Į bažnyčią ateidavo abu, susikabinę rankomis. Galima spėti, kad jis jau buvo peržengęs penktąjį dešimtmetį, o ji — ketvirtąjį. Apsidžiaugėme, sužinoję, kad jaunesnysis sūnus rengiasi įstoti į kunigų seminariją. Jam išvykstant, surengėme išleistuves, davėme dovanų.

Giedrią dieną sugriaudė perkūnas — labai nustebę pasitikome kalbas, kad Henrikas ir Jonė išsiskyrė. Jis apsigyveno kaimynystėje. Parapijos komiteto posėdyje jis pasisakė, kad su žmona išsiskyrė, gyvena atskirai ir tikisi, kad visas šeimos problemas susitvarkys. Pasisakė, kad vienas kitą labai myli. Suabejojo, ar jam tinka pasilikti parapijos komiteto pirmininku, pasisiūlė atsistatydinti. Mes jį įtikinome pasilikti. Aš sutikau būti sekretorium, nes man buvo pavesta užrekorduoti seminaro eigą. Mokytojas ir mokyklos tėvų komiteto pirmininkas pasižadėjo mums parūpinti kelionės priemones ir atlikti išdininko pareigas.

~ ~ ~

Pirmajai seminaro daliai vadovavo kunigas. Pasikalbėjimų tema: meilė ir santuoka. Kalbėdamas apie meilę ir santuoką, vyro ir žmonos pareigas bei intymumą, jis skaitė ištraukas iš Naujojo Testamento, daugiausia pasinaudodamas šv. Pauliaus laiškais, Mato, Morkaus ir Luko evangelijomis.

Pradėjęs seminarą, kunigas citavo žinomos šeimų konsultantės, rašytojos, kelių knygų autorės Dolores Curran straipsnio ištrauką: "Penkiolika metų dirbu šeimų konsultantės pareigose, esu vedusi šimtus seminarų, dirbau su šeimų grupėmis, studijuodama ir nagrinėdama įvairius projektus, ir visą laiką susitinku su geromis šeimomis. Jas lengva atskirti nuo kitų, pastebėti visa, kas jose yra gera ir gražu. Susidūrę su šeimų problemomis, jie suranda būdus, kaip viską sutvarkyti. Paklausti, po minutės jie gali lengvai pasakyti, kas yra bloga, bet nėra tikri, kas yra gera. Tokių šeimų santuokas aš vadinu sveikomis, nors jie patys to nemato ir nepripažįsta".

Kalbėdami apie meilę ir santuoką, naudodami šv. Pauliaus laišką korintiečiams, nagrinėjome jo parašytą "Himną meilei" ir, suskirstę į tryliką punktų, kiekvienas paruošėme atskiram punktui po mažą referatėlį. Čia paminėsime tų referatėlių santrauką.

Meilė kantri ir maloninga. Kantrumas, kantrumas ir dar kartą kantrumas yra vienas iš kertinių meilės pamato akmenų. Susidarius kokiems nors šeimos sunkumams, reikia mokėti kęsti, susivaldyti nuo dejavimų, nusiskundimų. Kantrybę turi lydėti maloningumas, sunkias valandas reikia paversti maloniomis.

Meilė nepavydi. Jei pavydas lydi santuoką, tai jis prilygsta prie ugnies laikomam degtukui, kuris kiekvieną sekundę gali užsidegti. Pavydas yra viena didžiausių žmogaus silpnybių. Jį reikia nugalėti.

Meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta. Jei kuri nors viena šeimos pusė pradeda perdėti didžiulis meile, lengvai gali išpuikti. O puikavimasis atitraukia žmogų nuo realybės.

Meilė nesielgia netinkamai. Meilė turi būti santūri, papuošta susivaldymu, nepasiduodanti lengvabūdiškumui.

Meilė neiško naudos. Savanaudiškumas — tai lyg nuodai, kurie palengva gadina meilės audinį.

Meilė nepasiduoda piktumui. Pyktis — tai lyg piktžolė, kuri iš mažo pasėto grūdėlio ir blogiausioje dirvoje labai greitai plečiasi, užimdama didelius žemės plotus. Pyktį reikia kaip geluonį išrauti su šaknimis.

Meilė pamiršta, kas buvo bloga. Mes kasdien puošiame savo gyvenimą, surasdami naujo grožio ir gėrio. Iš klaidų mokomės ir greitai pamirštame, kas buvo bloga. Blogi prisimindami ir laikydami savo širdyje, mes būsime bejėgiai kurti gražesnę rytojų.

Meilė nesidžiaugia neteisybe. Neteisybė — tai lyg amalas, kuris auga ir minta kito medžio syvais. Tai lyg ta pasakų raganos šluota, nešanti blogį į žmonių ir šeimų gyvenimą.

Meilė visa pakelia. Kristus, mylėdamas mus ir trokšdamas mums laimės, pakėlė di-

džiausius paniekinimus ir skausmus. Pakęsdami gyvenimo sunkumus, mes papuošiame ateinančias dienas.

Meilė visa tiki. Tikėjimą lydi viltis ir meilė. Tai lyg užburtas ratas, kuris visada sukasi, kur meilė vejas viltis, paskui ją — tikėjimas. Galimumas tikėti atveria vartus į gėrį ir grožį.

Meilė viskuo viliasi, ištveria. Viltis ir kalnus nugriauna. Tuo pasakymu parodoma, kokią didelę jėgą turi tas žodis. Viltį visada lydi ištvermė. Kopiant per kalnus, reikia turėti vilties, kad perkopsi, bet reikia neužmiršti pasiimti su savimi ir ištvermės.

Meilė niekad nesibaigia. Poetai rašo odes apie amžinąją meilę, o žmonės ją išgyvena. Tai lyg muzikos instrumento styga. Vienai nutrūkus, instrumentas nebegali perduoti laukiamo muzikos grožio. Meilė — kaip ta ugnis — ji turi būti kurstoma, kad neužgestų. O kad meilė neužsibaigtų, santuokos gyvenime reikia giedoti "Meilės himno" žodžius: "Meilė kantri, meilė maloninga, ji nepavydi; meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta. Ji nesielgia netinkamai, neiško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta, kas buvo bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai. Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria" (1 Kor 13,4-7).

Baigę skaityti referatėlius, vadovui diriguojant, mes unisonu tris kartus padainavome: "Meilė niekad nesibaigia".

~ ~ ~

Kituose seminaruose kalbėjomės, tarėmės, ką turi daryti šeimos, kad gražiai sugyventų. Mėginome sudaryti lyg kokius šeimos nuostatus, kurių turėtų laikytis susituokusieji. Turėjome perskaityti daug knygų tokių žinomų autorių, kaip dr. Laura J. Singer, kuri yra "American Association for Marriage and Family Therapy" prezidentė, dr. Jerry M. Lewis ir kt. Paskui atskirais klausimais ruošėme referatėlius, vedėme diskusijas.

Pirmuosius tris vedybinio gyvenimo nuostatus sudarėme gana greitai:

1. Meilė.
2. Pasitikėjimas.

3. Bendradarbiavimas, glaudžių ryšių palaikymas — "communication".

Iš viso buvome sudarę 33 nuostatus. Pas-kui susipažinome su Dolores Curran nuos-tatais ir kitą dešimtį nuostatų sudarėme, pa-sinaudodami jos patirtimi. Tuo reikalu ruoš-dama knygą, ji išsiuntinėjo anketas pen-kiems šimtams įvairių profesijų asmenų: šeimų konsultantams, mokytojams, gydyto-jams, kunigams, skautų vadovams. Ji prašė pasisakyti, kurie iš pateiktų 56 nuostatų yra reikalingiausi šeimos sugyvenimui. Bu-vo atrinkta 15 nuostatų, iš kurių mes suda-rėme trylika. Jau tris minėjome, o kitą de-šimtį taip suskirstėme:

4. Vienas kito supratimas, įsigyvenimas, padėjimas.
5. Pagarbos reiškimas.
6. Juoko, humoro supratimas.
7. Atsakingumas ir bendrų reikalų supratimas.
8. Mokėjimas, sugebėjimas atskirti, kas yra gera ir kas bloga.
9. Supratimas ir įsigyvenimas į turimas, paveldėtas šeimos tradicijas, ritualą.
10. Religijos esmės supratimas ir įvertinimas.
11. Laikymasis nustatytos tvarkos prie valgomąjo stalo, valgant ir kalbant.
12. Dalinimasis turimu laisvalaikiu, tarpusavio sąveika (įtaka į vienas kitą).
13. Turimų problemų prisipažinimas, stengiantis vienas kitam padėti.

Tie nuostatai buvo perduoti kitų semi-narų dalyviams, kurie arba buvo išsiskyre, arba ruošėsi skirtis. Kai peržiūrėjome iš jų gautas anketas su pažymėtais plusais ir mi-nusais, tai pirmuose atsakymuose mirgulia-vo minusai.

Iš trisdešimt tame seminare buvusių da-lyvių po metų liko dvidešimt, iš kurių pen-kiolika į visus klausimus atsakė plusais.

~ ~ ~

Dr. Henrikas ir Jonė vėl ateina į bažny-čią, susikabinę rankomis. Dr. Jonė savo na-muose kas penktadienį ruošia Šv. Rašto skaitymą ir nagrinėjimą. Abu yra aktyvūs parapijos veiklos nariai.

Tėvas iš Amerikos

(Tėvo dienos proga)

Arėjas Vitkauskas

Daugelis nešiojame tragiškus prisimini-mus širdy, nes neturime malonaus atsimini-mo apie tėvą ar motiną, arba ir apie abu kartu. Koks liūdnas tada žmogui vaikystės prisiminimas!

Ne apie našlaičius kalbu. Našlaičiai kar-tais laimingesni už tuos, kurie negali gerai apie savo tėvą ar motiną atsiminti. Toks žmogus yra didesnis našlaitis už tą, kuris visai savo tėvų nėra matęs.

Jeigu tėvai laiku nėra pažvelgę į savo vaiko dvasią ir ją yra apvykę, tai neišdildo-mai lieka žmogaus atmintyje. Aš pats esu iš savųjų girdėjęs, kad "būsi dėkingas už tai, kad gauni mušti, kai užaugsi", bet aš ir da-bar dėkingas negaliu už tai būti, nors tė-vams ne tik nekeršiju, bet dar jų nuoširdžiai gailiuosi už tokį jų klaidingą auklėjimo su-pratimą.

Zinoma, jie patys taip įtikinti ir muša-mi užaugo, tai taip jie ir savo vaikus auk-lėjo. Bet kaip svarbūs yra tie tėvų elgesiai, kurie jautriam vaikui pasilieka visą gyveni-mą! Mušti ir sakyti "bučiuok rykštę!" yra ir nereikalinga, ir klaidinga, nes vaikas jau-čia, kad yra labai pažemintas, o juk žemini-mas nėra auklėjimo pagrindas.

Kiek baisių tragedijų kiekvieną dieną įvyksta ten, kur žmonės yra prispausti bar-bariško tamsumo! Juk daugybė vaikų užau-ga be malonaus prisiminimo apie savo tė-vus. O užaugęs žmogus norėtų atsiminti savo tėvus taip, kad tik vienas prisiminimas teiktų jiems meilę. Kai to nėra, tai žmogus vis tiek rodai tėvams meilę, bet giliai širdy-je pergyventų vaiko skausmų atsiminimas nenutyla ir neleidžia reikšti tokių jausmų, kurie turėtų būti savo tėvams reiškiami.

Vienas mano bičiulis taip pasakojo: "Atsimenu, kad rugiuose mėlynavo rugia-gėlės, kai lydėjome tėvą į stotį. Jis važiavo į Ameriką, labai toli. Apie tai daugiau nie-ko neatsimenu, tik tas ryškias rugiagėles...

Kai užaugau didesnis ir vis girdėjau, kad tėvelis gyvena toli už jūrų — mano širdyje buvo ilgesys, panašus į tas mėlynas rugiagėles... Taip aš laukiau savo tėvelio iš užjūrio, taip svajojau apie jį, sukurdamas tai, ko neatsiminiau. Ir štai po septynerių metų jis, ilgėtasis ir lauktasis sapnuose bei gyvenime, parvažiavo iš tos tolimos Amerikos! Kokių džiaugsmu plastėjo mano širdis, kai iš tos pačios stoties turėjo parvykti mano tėvelis!

Ir jis parvažiavo. Parvažiavo tas tėvelis, kurio aš nemačiau septynerius metus ir dėl kurio aš norėjau prie kiekvieno kiemo šaukti: 'Ar žinote, mano tėvelis iš Amerikos parvažiavo!'

Aš didžiavaus, aš džiūgavau... Į tėvą žiūrėjau, norėdamas gerai išžiūrėti, koks gi yra iš arti tas mano lauktasis, tas mano svajotasis...

Neilgai truko tas mano džiaugsmas. Gal į antrą dieną, kai jau tėvas buvo išsikalbėjęs su motina apie stambesnius dalykus, aš buyau pašauktas pas jį ir su džiaugsmu nubėgau, tikėdamasis, kad jis ką nors malonaus man pasakys.

Kalbėkime šiaip ar taip, bet juk ir dideliams nusikaltėliams atleidžiama bausmė, kai būna koks nors paminėtinas svarbus įvykis. Bet man to nebuvo padaryta. Man, vaikui, kuris iš gyvenimo tiek daug gražaus tikėjosi...

Bekalbėdami apie smulkesnius dalykus, tėvas ir motina išsikalbėjo ir apie tai, kad aš neseniai prieš tėvo grįžimą buvau kažin kokia smulkmena namie nusikaltęs. Ir tėvas, užuot mane nudžiuginęs savo atvykimo proga, pasikvietė pas save ir motinos akivaizdoje skaudžiai diržu išstvojo! Suprantate, išstvojo diržu tuoj pat, kai mano išsvajotasis grįžo, kai aš jo laukiau, kaip laimės, kaip vaikui artimo žmogaus!

Žinoma, ne tiek skaudus buvo tas mušimas, kaip tas nusivylimas. Praėjo jau daug metų, o aš vis negaliu maloniai prisiminti savo tėvo. Aš nesu jam priešas, aš suprantu, kad jis taip elgėsi, kad taip manė būsiant geriausia, bet vis dėlto pirmieji skaudūs

Jaunimas

Ar galima išlikti lietuviu, nekaltant lietuviškai?

(*"Laiškų lietuviams" jaunimo konkurse I premiją laimėjęs rašinys*)

Snieguolė-Zalatoriūtė

Lietuvių kalba mus sujungia, suburia ir atskiria nuo kitų tautų. Ją pamiršę, būsime kaip nukritę medžio lapai rudenį — numirę atsiskyrėliai, supuvėliai. Pamiršę gimtąją kalbą, būsime amžinai mirę savo tautos nariai.

Kalba yra tiltas, jungiantis žmones su jų praeitimi. Per literatūrą, istoriją, tautosaką atsiveria naujas pasaulis, kuris verčia tautos narius išvalgiau pažiūrėti į savo paveldėto lobio vertę. Žmogus negali būti kurio nors tautos narys, nemokėdamas jos kalbos. Aišku, jis gali būti gerai susipažinęs su tos tautos kultūra ir papročiais, su jos menu, literatūra (per vertimus), tautosaka, dainomis, bet vis tiek jam kažko trūksta. Jam trūksta vieno elemento — kalbos, kuri yra lyg jungiklis, be kurio niekada nebus lietuviškosios kibirkšties žmoguje. Žmogus

vaikystės išpūdžiai nėra užmirštami, ir gana..."

Taip pasakojo tas mano bičiulis, kuris gyvenime moka vertinti žmonių jausmus. O kokie užauga tie žmonės, kurie negauna progos gyvenime sušvelnėti! Juk jie tikrai gali užaugti pilni neapykantos savo tėvams.

Taip, reikia būti labai atsargiems su vaikais, jeigu norime, kad jie turėtų gražius vaikystės prisiminimus. Reikia pagalvoti apie tai, kas patiems tėvams buvo malonu ir kas nemalonu, kai jie buvo vaikai.

negali būti lietuvis, nemokėdamas savo kalbos.

Čia prieiname dar prie vieno klausimo. Jeigu abu tėvai yra lietuviai, tai vaikas laikomas lietuviu, net jeigu ir nemoka kalbos. Bet kai abu tėvai kitos tautybės arba tik vienas jų lietuvis, tai beveik niekad jų vaikas nelaikomas lietuviu, net jeigu jis bus pramokęs lietuviškai. Žmogus, kuris savo praktiku išmoko kalbėti lietuviškai, be abejo, labiau įvertins lietuvių kalbą, literatūrą, meną ir papročius. Toks žmogus yra lietuviškesnis už biologinį lietuvi. Tad, norint būti lietuviu, ne būtina reikia juo gimti. Tačiau žmogus, lietuviu gimęs, yra teisėtas savo tautos narys ir privalo puoselėti lietuvių kultūrą.

Jokiam lingvistui nėra paslaptis, kad, norint gerai mokėti kalbą, reikia pradėti ją galvoti, kaip galvoja to krašto gyventojai, kurio kalbą nori išmokti. Pradėti kita kalba galvoti nėra jau taip paprasta. Juk mūsų tarpe yra daug jaunuolių, kurie kalba lietuviškai, bet galvoja angliškai. Jiems prabilus, išgirsti sakinius ir posakius, verstus iš anglų kalbos.

Norint išmokti kuria nors kalba galvoti, reikia labai rimtai tos kalbos mokytis, domėtis istorija, skaityti knygas, laikraščius ir žurnalus. Viena trumpa ekskursija į tėvynę turbūt labiau pravertų lietuviškųjų smegenų dureles, negu tėvų nuolatiniai raginimai kalbėti lietuviškai.

Tačiau daugumas jaunimo, lengvai nuo mažens išmokę kalbą, nesupranta jos vertės, neįvertina tėvų įdėtų pastangų. O tik vienintelė jų pareiga tos kalbos neapleisti, jos nepamiršti ir ją vartoti, bent tėvų ir lietuvių draugų tarpe. Vis dėlto išėivijos jaunimas nesugeba šios pareigos garbingai atlikti.

Kalba yra integrali lietuvių visuomenės dalis. Jeigu ji nepakankamai mokama, tai suvaržo daug gabių jaunuolių visuomeninėje veikloje ir apriboja jų lietuvišką pasaulį. Yra ne tik gėda, bet ir be galo graudu, kai mūsų šviesiausi jaunuoliai nesugeba lietuviškai apibūdinti kokio nors žymaus veikėjo arba švaria, taisyklinga lietuvių kalba

vadovauti vakaronei. Tai yra grynas individo apsilaidimas ir savigarbos stokos ženklas! Be lietuvių kalbos esame suvaržyti savo organizacinėje plotmėje ir sutapatinti su gyvenamojo krašto nariais.

Dėl ko kurti ir išlaikyti lietuviškąsias organizacijas, jungtis į lietuvius skautus arba aukoti savo laiką, dirbant lietuviškai organizacijai, jei žinome, kad amerikiečiai daug geriau susiorganizavę, moka algas savo darbuotojams ir geriau pasiruošę organizaciniam darbui? Jeigu nekalbame lietuviškai, kam apsimesti, kad mes kuo nors skiriamės nuo amerikiečių? Juk ne cepelinais ir koldūnais matuojama tauta! Neužtenka persimesti keliais žodžiais lietuviškai skautų sueigoje arba padainuoti keletą dainelių, susėdus aplink laužą skautų stovykloje. Reikia aktyviai vartoti lietuvių kalbą namie, lituanistinėje mokykloje, su draugais lietuviškuose renginiuose, kavinėje, sueigose. Trumpai — visur, kur tik susirenka lietuviai. Šiais laikais neužtenka tik suprasti, ką kiti kalba, ir su tėvais kalbėti lietuviškai. Reikia skaityti, rašyti ir galvoti lietuviškai!

Reikia ir mokytis lietuviškai. Yra daug jaunuolių, kurie mano, kad jau jie pakankamai gerai moka rašyti ir kalbėti lietuviškai. Tačiau, patikrinus jų žinias, galima rasti labai daug spragų, kurias reikėtų užpildyti. Keista, kad, steigiant lituanistinę katedrą Ilinojaus universitete, tiems studentams, kuriems daugiausia vertėtų išklaudyti lietuvių kalbos paskaitų, niekad neateis į galvą ja pasinaudoti. Katedros steigimui dažnai priešinasi jaunimas, kuriuo ji remiasi. Jie negali suprasti tokios katedros naudos ir vertės. "Kokia man iš tos katedros nauda?" — klausia vienas griežtųjų mokslų studentas. "Kur mes tą lietuvių kalbą vartosime?" — priduria kitas, primindamas, kad naudingiau mokytis ispaniškai geresniam valdiškam darbui gauti.

Deja, tokios galvosenos jaunuolius jau sunku pakeisti. Jeigu jie neranda jokios naudos iš lietuvių kalbos ir viską vertina pinigais, tai jų neįtikinsi. Žmogus gali viską prarasti, bet jo tautybės niekas negali atimti prievarta. Tik apsilaidimas ir tinginystė

yra didžiausi šios srities priešai. Tik apsilėidę, nieku nesidomintis jaunimas gali kalbėti, kad nėra naudos lietuvių kalbos mokytis. Jie sako, kad tie, kurie kalba lietuviškai, turi už tai sumokėti tam tikrą kainą. Taip, kaina yra bet ne pinigini! Tie, kurie išmoka lietuviškai, ne tik patys, bet ir jų tėvai yra idėję nepaprastai daug pastangų, norėdami pasiekti tuos rezultatus. Jų sumokėta kaina buvo jų prakaitas, laikas, kantrybė. Tų pastangų vaisius — kai užaugęs sūnus ar duktė sukuria savo šeimą ir ateinančiai kartai perduoda tą dovaną — lietuvių kalbą!

Pavyzdžių, iš kurių visi išeivijoje galėtume pasimokyti, nereikia ieškoti už Atlanto. Tos šeimos, kurios gyvena toli nuo lietuviškų centrų, kartais suvažinėja šimtus mylių, veždami savo vaikus į lietuvišką mokyklą. Kas nuostabiausia, kad tie vaikai, kurie gyvena toli nuo lietuviškų kolonijų, kartais geriau kalba už tuos, kurie gyvena lietuvių apsupti. Šie jaunuoliai patys, tėvų neraginami, kalba tarpusavyje lietuviškai ir net savo draugus amerikiečius moko lietuvių kalbos. Čikagoje tai retas atvejis. Tad yra įrodymas, kad ne būtinai reikia gyventi lietuviškoje kolonijoje, norint išlikti lietuviu. Svarbu tik neužmiršti savo kalbos, ją kalbėti ir ją vertinti.

Nėra jokios abejonės, kad be kalbos mes nebūsime lietuviai. Kalba yra vienintelė mūsų vienijimo priemonė, vienintelė grandinė, mus jungianti su praeitimi. Be jos mes visiškai nesiskiriame nuo amerikiečių!

• Europos parlamente britų konservatorių atstovas Derek Brag pateikė dokumentuotą medžiagą apie žmogaus teisių laužymą Pabaltijo kraštuose, ypač iškėlė religinės laisvės varžymą Lietuvoje.

• Britų vadovujančių dvasininkų ekumeninis suvažiavimas, sušauktas balandžio 25-29 d. Vatikane, aptarė įvairius socialinius, doktrinalinius ir moralinius klausimus.

• JAV statistika rodo, kad per 15 metų (1964-1979) nužudymų padaugėjo 201%, apiplėšimų — 230%, išprievartavimų — 355%. Valdinėse mokyklose negalima kalbėti maldos nei garsinti 10 Dievo įsakymų. Tai turi neigiamą įtaką naujosios kartos dorovei.

Mokslas

Prof. prel. Pranas Kuraitis

*(Jo 100 metų gimimo sukakties proga. Kun. Vytauto Bagdanavičiaus "Kuraičio palikimas lietuvių šviesuomenei" studiją sutinkant)**

Dr. J. Meškauskas

Šimet sukanka 100 metų nuo Prano Kuraičio gimimo. Nepriklausomos Lietuvos gyvenime Kuraitis yra suvaidinęs labai svarbų vaidmenį. Jis buvo kunigas, ateitininkų organizacijos steigėjas, jos dvasios vadas, jaunuomenės auklėtojas, pedagogas, filosofas, profesorius, lietuviškos katalikiškos kultūros kūrėjas ir puoselėtojas, katalikiškų kadrų moksle, visuomenėje, sociologijoje, kultūroje ir kitose srityse organizatorius, auklėtojas ir rėmėjas. Kuraičio asmenybė buvo labai šakota. Jis buvo paprastas, kuklus, šaltokas, bet savo protu, dvasia ir veikla buvo labai pajėgus ir labai modernus.

Paskelbiant išsamią ir įdomią kun. V. Bagdanavičiaus studiją apie prel. Pr. Kuraitį — filosofą, kol nėra apie jį platesnės monografijos, gal bus pravartu pateikti trumpą jo biografiją.

Kuraitis gimė 1883 m. liepos mėn. 4 d. Pavasijų kaime, Kudirkos Naumiesčio parapijoje, Šakių apskrityje. Jis mokėsi Kudirkos Naumiestyje, Marijampolės gimnazijoje ir Seinų kunigų seminarijoje. Baigęs seminariją, buvo išventintas kunigu 1907 m. sausio 5 d. Toliau studijavo Petrapilio dvasinėje akademijoje ir ją baigė 1909 m. teologijos magistro laipsniu. Filosofijos ir sociologijos studijas gilino Liuvono universitete

1911 m. Grįžęs į Lietuvą, 1912-1915 m. redagavo kunigams leidžiamą žurnalą "Vadovas". 1914 m. pradėjo profesoriauti Seinų kunigų seminarijoje. 1915-1918 m., I pasaulinio karo metu, su Seinų kunigų seminarija buvo išsikėlęs į Rusiją. Po karo kunigų seminarijai įsikūrus Zvyliuose, jis ten profesoriavo. Vėliau Kuraitis persikėlė į Kauną ir dirbo "Laisvės" dienraščio redakcijoje. Įkūrus Lietuvoje universitetą, Kuraitis buvo paskirtas į Teologijos-filosofijos fakulteto profesūros branduolį docento titulu. Tai buvo 1922 m. vasario mėn. 16 d. 1922 m. birželio mėn. 9 d. buvo pakeltas ekstraordinarieniu, o 1935 m. balandžio mėn. ordinariniu profesorium. Nuo 1929 iki 1937 m. jis buvo Teologijos-filosofijos fakulteto dekanas. Rusams okupavus Lietuvą ir uždarius Teologijos-filosofijos fakultetą 1940 m., Kuraitis buvo iš profesūros atleistas. 1941 m. laikinajai Lietuvos vyriausybei atkūrus Teologijos-filosofijos fakultetą, Kuraitis vėl grįžo profesoriauti. Toliau tikrų žinių apie jį trūksta. Yra žinoma, kad jis dėstė kun. seminarijoje Kaune, buvo ištremtas į Rusiją, vėliau grąžintas į Lietuvą.

Prof. Pr. Kuraitis buvo ne tik filosofas, dėstytojas ir mokslininkas, bet ir visuomenininkas, kultūrininkas ir veikėjas. Minint ateitininkijos steigėjus ir ieškant jos "tėvo", Kuraitis negali būti nepaminėtas. Tai labai gražiai išryškina J. Girnius savo monografijoje "Pranas Dovydaitis". 1908 ar 1909 m. Vl. Jurgučio sušauktame pasitarime katalikų inteligentų organizacijos steigimo reikalu dalyvavo Vl. Jurgutis, J. Galdikas, Pr. Kuraitis ir M. Vaitkus. Toliau tą darbą Kuraitis tęsė, būdamas Liuveno ir Mюнsterio universitetuose. Ten būdamas, tuo reikalu jis susirašinėjo su Rusijoje studijuojančiais studentais. Pradėjęs Pr. Dovydaičiui leisti "Ateitį", Kuraitis rūpinosi parama jai ir jos redaktoriui. Kuraitis yra vienas iš pirmųjų "Ateities" bendradarbių. 1910 m. gegužės mėn. 22 d. jis parašo į JAV kun. A. Staniukynui laišką, kuriame prašo Dovydaičiui paramos. Tų pačių metų spalio mėn. 17 d. tuo pačiu reikalu jis kreipiasi į "Motinėlės" pirmininką kun. A. Kaupą.

Liuvene Kuraičio iniciatyva ir jam aktyviai dalyvaujant, buvo paruošti katalikų inteligentų organizacijos įstatai ir jo atsišaukimas į katalikiškąją studentiją. Tai buvo 1910 m.

Kuraitis laišku, rašytu 1911 m., jau džiaugiasi ir rašo, kad reikalai gerėja, "Ateities" prenumeratorių skaičius didėja.

Iš Kuraičio veiklos Liuvene ir Mюнsteryje matome, kad jis rūpinosi ne tik ateitininkų ideologiniais, bet ir organizaciniais bei materialiniais reikalais. Jis sielėjosi, kad kai kurie kapelionai mažai rūpinasi katalikiškosios inteligentijos augimu ir ruošimu.

Ne tik ideologiniai, bet ir organizaciniai reikalai Kuraičiui rūpėjo ir Kaune. Jo rūpestis ir veikla skyrėsi nuo kitų, toje srityje dirbusių. Būnant Pr. Dovydaičiui ateitininkijos vadu ir ateitininkų organizacijai savo narių skaičiumi labai išaugusiai, pasijuto ideologijos formulavimo ir organizaciniai trūkumai. Kuraitis imasi tuos trūkumus pašalinti. Pradžioje jis to darbo imasi ne viešai. Ideologijos formulavimo ir organizacijos tobulinimo reikalu savo straipsnius jis pasirašo slapyvardžiu ar inicialais. Dabar yra sunku atsekti, kiek jų yra buvę.

Antrojo ateitininkų kongreso, buvusio 1925 m. rugpjūčio 11-15 d., pasiruošimui ir jo uždaviniams intelektualinei komisijai pirmininkavo Kuraitis. Jis pakvietė Stasį Šalkauskį suformuluoti ateitininkų ideologinius pagrindus.

Ateitininkų organizacijai labai išsiplėtus ir įsijungus labai aktyviai į visas Lietuvos gyvenimo sritis, buvo jaučiamas gyvas ateitininkų sąjungos reorganizavimo reikalas. Reorganizacinei komisijai pirmininkauti imasi Kuraitis. Ši komisija, padedama atskirų asmenų, įvairių pakomisijų ar komitetų, paruošė Ateitininkų Federacijos trijų sąjungų (moksleivių, studentų ir sendraugių) įstatus, reguliaminus ir statutus. Tie visi įstatai, reguliaminai ir statutai buvo priimti ateitininkų sąjungos reorganizacinėje konferencijoje, buvusioje 1927 m. liepos mėn. 15-19 d. Palangoje. Tokiu būdu nuo antrojo kongreso (1925 m.) ateitininkų ideologijos formulavimas ir ateitininkų są-

jungos reorganizacija su Palangos reorganizacinės konferencijos ruošimu ir jos rezultatais iš tikrųjų buvo prel. Pr. Kuraičio rankose. Palangos reorganizacinėje konferencijoje Kuraitis buvo išrinktas ateitininkų federacijos dvasios vadu. Būdamas šiose pareigose, Kuraitis ateitininkuose suvaidino labai svarbų vaidmenį.

Idomu, kad Kuraitis šalia filosofijos, kai jis ruošėsi moksliniam darbui ir veiklai, studijavo ne pedagogiką ar psichologiją, kas, atrodo, būtų buvę arčiau jo pagrindinių studijų, bet sociologiją. Filosofijoje ir šalia jos Kuraičio darbuose ir veikloje socialinės problemos labai ryškiai atsispindi. Jis studijavo ir domėjosi marksizmu bei jo pasekmėmis. Ateitininkų veikloje jam rūpi ne tik ideologinės problemos, bet ir socialiniai, kultūriniai ir ekonominiai jų reikalai.

V. Bagdanavičius labai gražiai išryškina Kuraičio raštuose mokyto ir tobulo žmogaus sampratą. Kuraičio raštuose žmogus yra tobulas, mokytas ir laisvas, taip pat veiklus. Turbūt šita samprata remdamasis, Kuraitis pasirinkdavo studentus, juos globdavo, remdavo materialiai ir tokiu būdu ruošdavo katalikiškai, visuomeninei ir kultūrinei veiklai.

Girnius, lygindamas Dovydaičį su Kuraičiu monografijoje "Pranas Dovydaičis", rašo: "Be Dovydaičio tik prel. Pr. Kuraitis rūpinosi ir materialiniais savo klausytojų reikalais. Bet buvo tarp jų nemaža skirtumo. Pirma, Kuraičio buvo daug geresnė finansinė būklė, nes jis neturėjo šeimos rūpesčių. Antra, jis savo veiklą kreipė į daug mažesnę rinktinių studentų skaičių". Tie "rinktiniai studentai" išplaukia iš Kuraičio žmogaus sampratos. Kuraičio veiklą studentų šalpos reikale prof. J. Eretas, rašydamas apie antros generacijos, kaip kad jis grupuoja, Lietuvos inteligentiją, taip sako: "Bet kad šitoji generacija iki galo nesulūžo, matyti iš jo pastangų formuoti naują elitą, naujos kartos kadrą. Šiuo atžvilgiu bene uoliausias buvo Kuraitis, nes jis savo ranką kišo, visai legaliai, ne tik į svetimas kišenes, bet ir į savąją, iš kurios, nė nemirkčiodamas, ištraukė vieną šimtinę tūkstančių ir

daugiau" (Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbai, VII tomas). J. Eretas Kuraitį priskiria prie antrosios katalikų inteligentų ir veikėjų kartos.

V. Bagdanavičius labai gražiai išryškina Kuraičio laisvo žmogaus ir laisvės sampratą. Tautininkų valdymo metu uždarius moksleivių ateitininkų sąjungą, kilo švelnesnių ar aštresnių pasipriešinimų tiek iš dvasiškijos, tiek ir iš katalikiškosios inteligentijos, studentijos ir pačių moksleivių pusės. Režimui pasipriešinusieji ir patekę į koncentracijos stovyklas ar į kalėjimus, Kuraičiui nebuvo "išsišokėliai", bet laisvi, veiklūs ir laisvę suprantą žmonės. Jis juos rėmė ir vertino. Kažin ar tik nereikia ieškoti Kuraičio filosofijoje, jo žmogaus ir laisvės sampratoje ir pagaliau Kuraičio įtakoje žurnalo "Naujoji Romuva" ir dienraščio "XX amžius" šaknų.

Toliau kun. V. Bagdanavičius labai gražiai išryškina Kuraičio filosofijoje ir jos metoduose abejonės reikšmę. Abejonės pasireikimą ir jos reikšmę vertino ne tik Kuraitis abstrakčiuose filosofijos moksluose, bet ir prof. V. Čepinskis realiuose moksluose. Čepinskis, išrinktas Lietuvos universiteto rektorium, savo inauguracinėje paskaitoje taip pasakė: "Studijuodami jūs turite tikėti ir abejoti. Tikėti tuo, kas yra tikra ir teisinga, ir abejoti tuo, kas reikia patikrinti. Čia glūdi mokslo pažanga". Turbūt tikėjimo ir abejonių nuotaikoms esant tiek abstrakčiuose, tiek ir realiuose moksluose, nepriklausomos Lietuvos gyvenimas visose srityse, ir moksle, ir kultūroje, ir realiame gyvenime, kilo kaip, saulei patekėjus, migla lankoje. Pažanga visose srityse buvo nepaprastai greita.

Apskritai reikia pasakyti, kad Kuraičio veikla ir įtaka Lietuvos studentijai ir katalikiškai inteligentijai buvo labai didelė ir reikšminga. Studentai bijojo, bet kartu jį mylėjo ir gerbė. Jam duotas vardas "Pilkonji Eminencija" pasako, kuo studentai jį laikė. Reikia tikėtis, kad jo darbai ir veikla dar susilauks platesnio aprašymo ir įvertinimo. Turbūt teisingai V. Bagdanavičius sako, kad Kuraitis dar nėra atrastas. Kun.

Tėvynėje

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

PAMINĖTA "AUŠROS" SUKAKTIS

"Literatūra ir menas" aprašo "Aušros" 100 metų sukaktį. Šios sukakties proga Vilniaus literatūros muziejuje atidaryta paroda, pavadinta "Aušrai" — 100 metų". Parodoje galima pamatyti kelis išlikusius "Aušros" numerius, redaktorių ir bendradarbių nuotraukas, trumpų žinių apie jų kūrybą. Rodoma daug straipsnių ir pasisakymų, surinktų iš kitų žurnalų apie "Aušrą" ir jos reikšmę.

Pirmuosius "Aušros" numerius parengė dr. Jonas Basanavičius. Jis buvo pasiuntęs carui pareiškimą, prašydamas leisti laisvai spausdinti "Aušrą". Rusų spaudoje jis daug kartų įrodinėjo lietuviškos spaudos draudimo nenaudingumą caro valdžiai.

"Aušra" turėjo per 70 bendradarbių. Dvidešimt iš jų — grožinės literatūros atstovai. Joje savo kūrybinę veiklą pradėjo Maironis, V. Kudirka, J. Mačys-Kėkštis, J. Anziulaitis-Kalnėnas, S. Dagilis, K. Sakalauskas-Vanagėlis, Jurgis Zauerveinas ir kiti. "Aušrą" taip pat redagavo Jurgis Mikšas, Jonas Šliūpas, Martynas Jankus. Per visą jos gyvavimo laikotarpį 1883-1884 m. buvo

Bagdanavičiaus studija yra labai įdomi, reikšminga ir sveikintina. Ji yra gražus įnašas į Kuraičio 100 metų gimimo sukakties minėjimą.

*Kun. Vytauto Bagdanavičiaus studija, pavadinta "Kuraičio palikimas lietuvių šviesuomenei", yra išspausdinta "Laiškuose lietuviams" šių metų 1-5 nr.

išspausdinta 40 numerių, sujungtų į 29 sąsiuvinius. Žurnalas buvo spausdinamas Ragainėje ir Tilžėje, nelegaliai platinamas Lietuvoje. 1888 m. dr. Jonas Basanavičius dar bandė jį atgaivinti, bet nesėkmingai — "aušrininkai" tarp savęs nesutarė.

Vilniaus universitete buvo panagrinėta tema: "Aušra" ir visuomeninis judėjimas 18-tojo amžiaus pabaigoje". Į universiteto teatro salę susirinko Lietuvos aukštojo ir vidurinio mokslo ministras H. Zabulis ir universiteto rektorius J. Kubilius. Įžanginį žodį tarė akademikas K. Korsakas. Pranešimus padarė: filosofijos daktaras J. Minkevičius — "Aušros" vaidmuo pasaulietinės kultūros raidoje", filosofijos daktaras G. Genzelis — "Materializmo ir marksizmo idėjų atgarsiai "Aušroje", istorijos daktaras V. Merkys — "Caro valdžios požiūris į "Aušrą", istorijos daktaras L. Mulevičius — "Aušros" ekonominė programa", istorijos kandidatas B. Raguotis — "Aušra" ir JAV lietuviai", filologijos kandidatė A. Vaitekūnienė — "Aušros" poveikis literatūros kūrėjams", filologijos kandidatas A. Sprindis — "Literatūros kritika "Aušroje", filologijos daktaras J. Palionis — "Dėl "Aušros" vaidmens lietuvių literatūrinės kalbos istorijoje".

LIEUVOS DVIRATININKŲ RŪPESČIAI

Lietuvos dviratininkai pageidauja tobulesnių ir įvairios paskirties dviračių. Jie nepatenkinti dviračių kokybe. Dviratininkai sako, kad dviratis yra labai gera susisiekimo priemonė, bet kur nusipirkti kamerą ar padangą? Daugelyje didesnių ar mažesnių miestų jų visai nėra. Kartais laimė nusišypsavo, nuvažiavus į Vilnių ar Kauną.

Vienas pilietis nusipirko dviratį sau ir sūnui. Jo dviratis greitai sulūžo, taip pat nulakstė varžtai ir nuo sūnaus "Ereliuko". Pasirodo, kad varžtai buvo pagaminti iš minkšto metalo. Parduotuvėse dviratininkai negauna dviračiui atsarginių dalių, o buitinio gyventojų aptarnavimo įmonės dviračių netaiso. Negalima parduotuvėse nusipirkti ir užpakalinio rato, kuris dažniausiai sugenda.

Šiandien Lietuvoje per metus pagaminama apie 9 milijonai dviračių. Apie 93 tūkstančius jų įsigyja Lietuvos gyventojai, o kiti eksportuojami.

PASTABOS IŠ VILNIAUS APIE TEATRĄ

“Literatūros ir meno” kronikoje žurnalistas Viktoras Armalis rašo apie Lietuvos sostinės teatro lankytojus. Jis sako, kad teatrą mėgsta visi. Sostinės teatrai dabar — tikros Lietuvos šventovės. Su ištaigingais židiniiais, jaukiomis kavinukėmis. Juose malonu praleisti pusvalandį prieš vaidinimą. Kai kas kavinukėse ir antrąjį veiksma praleidžia. Tas kuris nelanko teatro, laikomas neišprusėliu arba snobu.

Į teatrą einama šeimomis. Su draugais arba draugėmis. Stengiamasi atsisėsti arčiausiai vaidinamosios vietos, kad būtų galima gerai įžiūrėti vaidintojus ir apie juos pakalbėti. Didžiausia širdgėla būtų teatro gerbėjams sėdėti ne antroje, o penkioliktoje eilėje. Iš penkioliktos eilės būtų sunku įžiūrėti, kurio vaidintojo liemenė suglamžyta, o kurios ne; kurios didvyrės šukuosena puošnesnė; kas iš vaidintojų savo žandenomis labai primena pasenusį buldogą.

Per pertrauką teatro lankytojos, užėjusios į užkandinę, gurkšnoja kavą, kalbasi tarp savęs, kad nepraleidžia nė vieno vaidinimo. Kai kuriuos žiūrinčios po tris kartus. Skundžiasi, kad sunku gauti bilietų pirmose eilėse, o iš toliau — jokio išpūdzio. Mat reikia ir savo apdarus parodyti, ir kitų pasižiūrėti. . .

SPAUDA IŠ LIETUVOS

Kai kurie išeivijos lietuviai prenumeruoja laikraščius ir žurnalus iš Lietuvos. Bet ne visus leidinius galima prenumeruoti, pavyzdžiui, nei “Kalbos kultūros”, nei “Mūsų kalbos” negalima užsisakyti, nors ir dvigubai siūlytum. Įdomu, kokia čia gali būti priežastis. Gal dėl to, kad juose paprastai nėra propagandos.

Pirmiau buvo galima lengvai gauti įvairių knygų. Buvo sakoma, kad išeivijos lietuviai jas galėdavo dar lengviau gauti negu gyvenantieji Lietuvoje. Dabar jau viskas pasikeitė — knygų išsiuntimas ar išvežimas iš

Lietuvos labai suvaržytas. Ir čia visi klausia: kokia priežastis?

Pirmiau būdavo sakoma, kad iš Lietuvos mielai siunčia knygas į užsienį, kad išeivijos lietuviai, ypač jaunimas, neužmirštų savo tėvų kalbos. Lengvai galėdavome gauti žodynus, gramatikas, įvairius vadovėlius. Dabar jau visa tai beveik neįmanoma. Reikia manyti, kad tai priklauso ne nuo mūsų tautiečių, ten gyvenančių, bet nuo Maskvoje sėdinčių “išvaduotojų”. Jeigu jie stengiasi vis labiau ir labiau silpninti lietuvių kalbos vartojimą tėvynėje, tai dėl ko turėtų ugdyti išeivijoje? Kokia jiems iš to nauda? Ar ne panašiai atsitiko ir su tais lituanistiniais kursais jaunimui Vilniuje? Lietuviai, žinoma, kiek galėjo, stengėsi ten nuvykusiam jaunimui įkvėpti daugiau tėvų kalbos meilės, bet kai Maskvos ponai sužinojo, kad tų “buržujų vaikų” nepaveikia jų propaganda, tai kursų sustabdė.

ĮVAIRŪS PAMIRŠTI PAVADINIMAI

Pamiršti lietuviškų matų vardai. Kaušas — tai miltų, medaus, alaus seikėjimo matas. Rautinė — 10 saujų surautų linų. Žagrė — žemės plotas, kurį per dieną aparia vienas artojas. Statinė — plotas, kurį galima apsėti viena statine grūdų. Akmuo — svorio matas, lygus maždaug tiek, kiek sveria didokas, bet dar nesunkiai pakeliamas akmuo. Vaškas — nedidelis svorio matas, kurio tikslė reikšmė nebežinoma. Spėjama, kad senovės lietuviai juo matavo vaško svorį. Įdomūs senoviniai medinių indų, kuriais vaikai nešdavo valgi, pavadinimai: laukneša, vagonė, abrinās, puragas, ritužė. Įdomūs valgių pavadinimai: marmučiai (miltiniai kukulaičiai), kiunkė (virtų bulvių košė su žirniais), mutinys arba mekeris (valgis iš duonos, vandens ir cukraus), raugalė (gira iš daigintų ruginių miltų).

• Rašytojui Aleksandrui Solženicynui paskirta 170.000 Templeton premija už pasitarnavimą religinei pažangai. Solženicynas stipriai palaiko maldos įpilietinimą valdinėse mokyklose, nes dabar ir šiame laisvame krašte malda mokyklose nedaug geriau toleruojama negu komunistiniuose kraštuose.

Kalba

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

NETINKAMAS PRIEŠDĖLIŲ VARTOJIMAS

Praejusiuose "Laiškų lietuviams" numeruose esame rašę apie įvairių priešdėlių netinkamą vartojimą. Dar liko pakalbėti apie priešdėlius *pra-*, *pri-*, *su-* ir *už-*.

Žodžiai su priešdėliu *pra-* turi įvairių reikšmių: 1. Judėjimas pro šalį, laikoėjimas, pvz.: *Pro miestą prašvilpė traukinys. Praėjo jau daug metų.* 2. Prasiskverbimas pro ką nors, pvz.: *Saulė prasiskverbė pro debesis. Jau prasikalė vaiko dantukai.* 3. Padarymas kokio nors tarpo ar skylės, pvz.: *Basliu jam praskėlė galvą. Vinis pradūrė automobilio padangą.* 4. Nuvargimas ar pailsimas, pvz.: *Pražiūrėjau akeles, prarajau rankeles.* 5. Ko nors netekimas, pvz.: *Jis pragėrė visą savo turtą ir prarado sveikatą.* 6. Kokios nors nenormalios padėties pašalinimas ar perėjimas į normalią padėtį, pvz.: *Jau pragiedrėjo diena, tai eisiu šiek tiek prasivėdinti. Ar jau pravilkėjai naują kostiumą?* 7. Pralenkimas, nurungimas, veiksmo intensyvumas, pvz.: *Visi barėsi, vienas kitą prarėdami. Tas senis dar daugelį pragyvens.* 8. Tam tikra veiksmo trukmė, pvz.: *Visą dieną prasibastė po mišką.* 9. Veiksmo pradžios nurodymas, pvz.: *Jau tuoj prašvis pavasaris ir pražydės gėlės.* 10. Parodymas kokio nors veiksmo trumpumo, mažumo, pvz.: *Jis ir man apie tai puse lūpų prasitarė.*

Žinoma, dar būtų galima surasti ir daugiau šio priešdėlio vartojimo atvejų, bet kartais, ypač nusižiūrėjus į kitas kalbas, šis

priešdėlis vartojamas mūsų kalbai nepriimtiniu būdu. Tai paaiškės iš pavyzdžių.

Man buvo pavesta *pravesėti* (=suorganizuoti, surengti) suvažiavimą. Tas kunigas *pravedė* (=vedė) labai daug rekolekcijų. Skautininkas Algis labai sumaniai *pravedė laužą* (=vedė laužą, vadovavo laužui). Studentas labai puikiai *pravedė* (=atliko) jam patikėtą darbą.

Sportininkas *prabėgo* (=bėgo, nubėgo) 100 m per 10 sekundžių. Savo nauju veikalu rašytojas labai *pragarsėjo* (=pagarsėjo). Niekas negali *pramatyti* (=numatyti), kas gali atsitikti ateityje. Daina labai išpūdingai *praskambėjo* (=skambėjo, nuskambėjo). Šis valgis man *nepraeina* (=nepatinka).

Priešdėlio *pri-* vediniai taip pat vartojami įvairiomis reikšmėmis. Paminėsime tik kelis atvejus. 1. Šio priešdėlio vediniai dažnai rodo, kad prie ko nors priartėjama, susiglaudžiama, prisiliejama, pvz.: *Popierių prilipdė prie sienos. Vaikas prisiglaudė prie motinos. Raitelis prijėjo prie miško.* Jie gali reikšti veiksmo kryptį į vidų arba veiksmu pasiekiamą didelį kiekį, gausumą, pvz.: *Pripylė pilną maišą grūdų. Prisirinko pilna salė žmonių.* 3. Šių vedinių žymimas veiksmas gali reikšti nuvargimą, nusibodimą, prisisotinimą, pvz.: *Motule, tu privargai, kol mane užauginai. Esu pavargęs — šiandien labai daug prisilaksčiau. Kiek ji privaradojo, kiek prikentėjo!* 4. Šie vediniai kartais gali reikšti veiksmo menkumą, nepakankamumą, pvz.: *Jis šiek tiek neprigirdi. Aš jo truputiuką privengiu.*

Su šiuo priešdėliu taip pat pasitaiko nemaža netaisyklingų vedinių. Kai kurios reikia keisti visai kitos šaknies žodžiais. Štai keletas pavyzdžių: Rytoj mums *prisieis* (=reikės) važiuoti į miestą. Turėtum ir tu *prisijungti* (=prisidėti) prie bendros visų nuomonės. Pernai mūsų draugija *priskaičiavo* (=turėjo) šimtą narių. Toks vaiko išdykavimas gali *privesti prie nelaimės* (=sukelti nelaimę). Šį darbą reikėtų kaip galima greičiau *privesti prie galo* (=užbaigti, pabaigti, atlikti). Tai įvyko *pripuolamai* (=atsitiktinai).

Gan dažnai netaisyklingomis reikšmėmis vartojami žodžiai *priimti*, *prileisti*, *pristatyti*. Pvz.:

Šiuos vaistus reikia *priimti* (=gerti, vartoti) tris kartus per dieną. Taip jau *priimta* (=įprasta) sakyti. Visuomenė labai palankiai *priėmė* (=sutiko, įvertino) šį romaną. Reikia *priimti dėmesį* (=atsižvelgti, įsidėmėti, atkreipti dėmesį), kad tai yra dar tik pradžia numatytos veiklos.

Kai kurie, norėdami pataisyti hibridą *daleiskim* (jis sudarytas su nelietuvišku priešdėliu *da-*), vartoja *prileiskim*, bet tai yra taip pat negerai. Užuoť sakius *daleiskim* ar *prileiskim*, reikėtų sakyti *tarkim*, *sakykim*, *įsivaizduokim* ir pan., pvz.: *Prileiskim* (=Sakykim, įsivaizduokim), kad tu teisingai pasielgei. Aš net negaliu *prileisti* (=įsivaizduoti) tokios minties.

Šis žodis *prileisti* tinka vartoti *priartėjimo*, *pilnumo* ir kt. reikšmėmis: *prileisti prie egzaminų*, *prileisti į tvenkinį žuvų* ir pan.

Priešdėlinis veiksmažodis *pristatyti* yra vartojamas daugeliu reikšmių, bet dabartiniu metu, ypač tarp jaunesniosios kartos, jo vartojimas labai paplito ir nebūdinga lietuvių kalbai reikšme. Pirmiausia pažvelgsime į tuos atvejus, kur šis veiksmažodis vartojamas taisyklingai. "Dabartinės lietuvių kalbos žodynas" (Vilnius, 1972) mini šiuos atvejus: 1. greta pastatyti, priešlieti: *Pristatė kopėčias prie lango*. 2. pastatyti pastatą, priešliejant prie kito: *Prie tvarto pristatė vištide*. 3. daug pastatyti: *Kambarys pristatytas gėlių*. 4. pastatyti daug pastatų: *Mieste pristatyta daug naujų namų*. 5. nugabenti: *Nupirkto prekės pristatomos į namus*. 6. nugabenus pateikti: *Fabrikui pristatyta dvi tonos linų*. 7. teikti, rekomenduoti: *Jį pristatė apdovanojimui*. 8. priversti, pavesti ką daryti: *Pristatė jį prie darbo*. 9. supažindinant pasakyti pavardę, pareigas ar kt.: *Pristatė naują tarnautoją*. *Pristatyk man savo draugą — aš jo dar nepažįstu*. Kartais vartojama ir sangražinė forma: *Prisistatyk kas esąs*.

Tai turbūt ir visi atvejai, kur šis veiksmažodis yra vartotinas ir gyvoje žmonių kalboje užtinkamas. Tačiau dabar pradėta

šis žodis vartoti ir ten, kur jis visai netinka. Jau dabar yra "pristatoma" ir idėja, ir pasakaita, ir mintis, ir klausimas, ir knyga... Pvz.: Šį klausimą paskaitininkas labai įdomiai *pristatė* (=pateikė). Autorius savo knygoje labai puikiai *pristatė* (=išnagrinėjo, išvystė) šią temą. Paskaitininkas *pristatė* (=pateikė) labai įdomių minčių. Manau, kad šis klausimas buvo *pristatytas* (=pateiktas) netinkama forma.

Kalbant apie knygos "pristatymą", klausimas nėra jau toks aiškus. Kai kurie mėgina aiškinti, kad jeigu galima *pristatyti* asmenį (t.y. jį supažindinti su kitu), tai dėl ko negalima *pristatyti* knygos (su ja supažindinant visuomenę)? Gal kada nors kalbininkai ir nusileis, priimdami šį aiškinimą, bet dabar šia prasme dar nevertėtų šio žodžio (pristatyti) vartoti. Su knyga galima visuomenę *supažindinti*, galima suruošti knygos *sutiktuves* ir pan.

TRUMPAI IŠ VISUR

• Anglijoje ir Valijoje 1982 m. įšventinti 62 nauji kunigai, dvylika daugiau negu 1981 m. Tuose kraštuose yra apie 4.300.000 katalikų, kuriuos aptarnauja daugiau kaip 4700 kunigų. Šiomet yra 532 klierikai, tai 15 daugiau negu praėjusiais metais.

• Vakarų Vokietijos vyskupai kreipėsi į Sovietų sąjungos vyriausybę, ragindami visiems toje šalyje gyvenantiems krikščionims užtikrinti įsitikinimų ir tikėjimo laisvę, išleisti kalinamus ir internuotus, laikomus arešte už tikėjimo laisvės skelbimą. Vyskupai įsakmiai paminėjo du kalinamus lietuvius kunigus. Tą reikalavimą plačiai paskelbė spaudos agentūros.

• 1982 m. JAV vedybų buvo 2,5 milijonai, t.y. dviem procentais daugiau negu 1981 m., o persykos sumažėjo keturiais procentais. Jų buvo 5,1 kiekvienam 1000 gyventojų.

• Japonijoje, Hirošimos mieste, vasario 25 d. buvo atidengtas paminklas popiežiui Jonui Pauliui II, prisimenant jo apsilankymą tame mieste. Paminklą iš balto Carraros marmuro sukūrė vienas japonų skulptorius.

• Seinų parapijos lietuviams popiežius perdavė savo sveikinimus ir apaštališką palaiminimą, dėkodamas už simbolinę jų vardu įteiktą dovaną — tautinių raštų audinėlių. Jį įteikė Romos lietuviai: teologijos studentas Putrimas ir B. Vileišytė. Popie-

žiaus vardu laišką parašė valstybės sekretoriaus pavaduotojas arkiv. Martinez.

- Margaret Heckler, JAV prezidento paskirta vadovauti Sveikatos ir žmonių tarnybos departamentui, yra nusistačiusi prieš negimusią kūdikių žudymą.

- Lenkijos prezidentas Henryk Jablonski oficialiai pakvietė popiežių lankytis Lenkijoje. Lenkijos žinių agentūra paskelbė, kad jis lankysis birželio 16-22 d.

- Baltimorės arkivyskupijoje nuo vasario 16 iki kovo 4 d. buvo suorganizuota maldų diena už Lietuvą.

- Italijos valstybinis radijas vasario 16 d. išvakarė savo plačiai pamėgtą programą "Religinio susimąstymo akimirksniai" paskyrė Lietuvai.

- Palaimintosiomis paskelbtos trys vienuolės: Marija Gabrielė Sagheddu, mirusi 1939 m.; Faustina Constantini, mirusi 1787 m., ir Jadvyga Borzecka (lenkė), Kristus prisikėlimo vienuolių kongregacijos steigėja, gimusi Gardine 1863 m., mirusi 1906 m.

- Bulgarijos žvalgybos agentas Iardan Marantov, 48 m., pasitraukęs 1981 m. į vakarus, prancūzų įstaiigoms pareiškė, kad sąmokslas nužudyti popiežių Joną Paulių II buvęs sudarytas KGB ir Bulgarijos žvalgybos. Tai jis patyręs iš aukšto bulgarų pareigūno, kuris pareiškė, jog žudikas buvo parinktas turkų dešinysis, kad nebūtų įtarimo. Jis buvo numatytas nužudyti, kai tik nužudys popiežių.

- Lech Walensa, Solidarumo sąjūdžio vadovas, vykdydamas savo įžadą, su žmona, vaikais ir dešimčia kitų buvusių internuotų buvo nuvykęs į Čenslovaką prie stebuklingo Dievo Motinos paveikslu. Jis ten paliko bronzos medalį, kuriame pavaizduota perversa kraujuojanti širdis. Jis ten perskaitė visų atvykusiųjų pasiaukojimą: "Tavo globai, Dievo Motina, pavedu savo širdį, savo mintis ir darbus, Gdansko miestą ir visą savo tėvynę. Tau, o Marija, pavedu ne tik šią simbolinę širdį, bet ir tėvynę, visus jos rūpesčius, skausmus, kančias, ypač jos viltis susilaukti šviesesnės ateities. Ypatingu būdu tavo globai pavedu visus kalinamus ir internuotus savo brolius, kuriems reikia pagalbos. Globok mūsų tėvynę ir padėk, kad joje įsiviešpatautų visuotinė santarvė, tarpusavio solidarumas ir laisvė. Padaryk, kad tavo rankose būtų ir įrankis, tarnaujant tėvynei ir Katalikų Bažnyčiai Lenkijoje".

- Sovietų Sąjungoje nuo 1982 m. pradžios už savo politinius ir religinius įsitikinimus kas mėnesį yra suimama 20-25 asmenys. Apie tai skelbia Vokietijoje rusų kalba leidžiamas žurnalas "Kontinent".

- Naujame Bažnyčios teisyne buvo numatoma paklikti tik dvi privalomas šventes, tačiau paskutinėmis dienomis popiežius Jonas Paulius II tai pakeitė, ir sausio 25 d. paskelbtasis naujas teisynas nustato

10 privalomų švenčių, bet vyskupams paliekama teisė gauti Šv. Sosto leidimą jų skaičių sumažinti. JAV-se nuo seniau buvo laikomasi šešių privalomų šventų dienų katalikams per metus.

- Vatikane jaučiamas prielankumas, minint 500 m. Šv. Kazimiero mirties sukaktį, išleisti specialų pašto ženklą. Projektą tam pašto ženklui paruošti pakviestas dail. Romas Viesulas. Bus prašoma išleisti 100, 200 ir 300 lirų vertės. Tuo reikalu rūpinasi mūsų vyskupai, ir tam palankus arkiv. P. Marcinkus.

- Buvęs Italijos karalius Umberto mirdamas Torino drobulę, į kurią, kaip tikima, buvo suvyniotas Kristaus kūnas ir kurioje atsimušė Kristaus kančios ženklai, padovanojo Vatikanui.

- Nikaragvos marksistinė vyriausybė uždraudė transliuoti Velykų pamaldas, jei jos pirma nėra leistos cenzoriaus.

- JAV Gallup organizacija, apklaususi 1500 gyventojų, susekė, kad daugiau kaip 70% amerikiečių pasisako, jog jų ryšys su Kristumi stiprėja, apie 55% kasdien širdy kalbasi su Dievu, 60% pareiškė, jog jie neabeioja, kad Kristus vėl ateis į pasaulį.

- Varšuvoje viena aikštė pavadinta kardinolo Stepono Višinskio vardu.

- JAV-se ima stigti kunigų. Prieš porą dešimtmečių JAV-se klierikų, besiruošiančių kunigybei, buvo 48.000. Dabar — 12.000, o iš jų tik apie 60% išeis į kunigus. Dabartinis JAV kunigų amžiaus vidurkis yra 56 metai, o šio šimtmečio pabaigoje numatomas kunigų amžiaus vidurkis 73 metai.

- Kun. Edward Charles Bradley, jėzuitas, yra drauge ir gydytojas. Jo tėvas buvo policininkas. Ji 1941 m. nušovė piktadarys. Motina ėmė tarnauti Bell telefonų bendrovėje ir sūnų išleido į medicinos mokyklą. Karo metu jis įstojo į laivyną ir tapo pilotu bei laivyno gydytoju. Vėliau Stockholme specializavosi širdies indų srityje ir buvo pakviestas dėstyti Kalifornijos universitete, Los Angeles mieste. Vietnamo karo metu atostogų jis nuvyko į Saigoną, apsigyveno kaimely pas jėzuitus. Daug padėjo gydydamas nuo džiovos ir polijo neturtėlius. Pagaliau pats įstojo į jėzuitus ir 1979 m. tapo kunigu. Dabar jis darbuojasi šiaurinėse Filadelfijos skurdžių rajone, net vykdamas į namus ligoniui padėti, už tai gaudamas keliasdešimt centų.

- Varšuvoje balandžio 17 d. daugiau kaip 70.000 tikinčiųjų dalyvavo šv. Mišiose, kurias po atviru dangumi prie studentų šv. Onos bažnyčios aukojo Lenkijos primas kard. Glemp.

- "U.S. Catholic" žurnalo redaktoriaus pavaduotoja Sheryl Frances Chen pasiryžo įstoti į trapiečių vienuolyną. Ji, išvykusi į Santa Rita abatiją, Sano

ita, Arz., pradės postulantės gyvenimą. JAV-se yra tik keturi moterų trapisčių vienuolynai. Jų regula gana griežta. Jos keliasi melstis 3 val. nakties.

- Nuo enciklikos "Pacem in terris", nurodančios tikros taikos pagrindus, balandžio 11 d. suėjo 20 m.

- Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas yra marijonas vysk. Liudas Povilonis. Apie Lietuvos vyskupų bendrą atsilankymą Vatikane ir susitikimą su popiežiumi paskelbė visos didžiosios pasaulio agentūros: Reuter, Associated Press, France Press ir kitos. Balandžio 23 d. vyskupai per Maskvą grįžo į Lietuvą.

- Danijos užsienio reikalų ministerija paskelbė, kad jų valstybė nepripažįsta Pabaltijo valstybių įjungimo į Sovietų Sąjungą.

- Norvich vyskupijos, Connecticut valstijoje, Teisingumo ir taikos komisija pasiuntė laiškus Religinų reikalų tarybos įgaliotiniui Vilniuje Anilioniui, Sovietų Sąjungos Religinų reikalų tarybos įgaliotiniui Krojedovui Maskvoje ir Sovietų ambasadoriui Vašingtone Dobryninui. Laiškuose protestuoja prieš kun. Svarinsko suėmimą ir reikalauja, kad jis būtų paleistas.

- Europos parlamento vasario mėn. posėdyje buvo iškeltas religijos persekiojimo klausimas Lietuvoje.

- Penki JAV senatoriai ir šeši kongresmenai V. Petkų ir 7 kitus kovotojus dėl žmogaus teisių Sovietų Sąjungoje nominavo Nobelio premijai.

- Kardinolų komisija, apsvarsčiusi Vatikano banko jungimą su Ambrosiano banko bankrotu, nusprendė, kad arkiv. P. Marcinkus negali būti kaltinamas ryšium su tuo.

- Japonijoje brazilui arkiv. Helder Camara buvo įteikta 84.000 dol. Niwano taikos premija. Ši premija yra skiriama pirmą kartą. Arkiv. Camara buvo parinktas iš daugelio kandidatų.

- Čekoslovakijoje balandžio mėn. pradžioje komunistų kontroliuojama vyriausybė areštavo 22 vienuolius pranciškonus.

- Popiežiaus Jono XXIII beatifikacijos byla eina prie galo ir gali būti užbaigta šiais šventaisiais metais. Du stebuklai per jo užtarimą buvo pripažinti arkivyskupijos beatifikacijos tribunolo. Kardinolų komisija turės dar nuspręsti apie jo dorybių heroškumą.

- Indijoje iš 684 mil. gyventojų katalikų yra 11½ milijono, kas sudaro 1,6% visų gyventojų. Indijoje yra 11.700 katalikų kunigų, 2.500 brolių vienuolių ir 46.300 seselių. Veikia 18 kunigų seminarijų, kuriose kunigystei ruošiasi apie 2000 jaunuolių.

- Švedijoje yra apie 125.000 katalikų, paskirstytų į 33 parapijas. Katalikai neseniai pasistatė naują

katedrą. Švedija šiemet užmezgė diplomatinius santykius su Vatikanu, nusiųsdami savo ambasadorių.

- Popiežius Jonas Paulius II balandžio 8 ir 9 d. privačioje audiencijoje priėmė į Romą balandžio 6 d. atvykusius Lietuvos vyskopus: Liudą Povilonį, Vincentą Sladkevičių, Romualdą Krikščioną ir Antaną Vaičių bei Vilniaus arkivyskupijos administratorių kun. Antaną Gutauską. Į Vatikaną nebuvo atvykęs vysk. Julijonas Steponavičius, kuris nuo 1961 yra iš Vilniaus ištremtas į Žagarę.

- Skotijoje balandžio 10 d. mirė ilgametis tos šalies lietuvių kapelionas prel. Juozas Gutauskas, sulaukęs 83 m. Jis leido "Išsvių draugą", rašinėjo į "Ateitį", "Židinį".

- Massachusetts valstija atšaukė seną įstatymą, kuris draudė prekiauti sekmadieniais.

- Jonas Paulius II numato birželio mėnesį lankytis Lenkijoje ir ten paskelbti palaimintuoju karmelitą Josef Kalinkowskį, kuris mirė 1907 m. turėdamas 42 m. amžiaus. Paskelbimas numatomas Krokuvoje.

- Popiežius Jonas Paulius II balandžio 22 d. priėmęs Lietuvos vyskopus, pažymėjo, kad jam žinoma lietuvių katalikų ištikimybė. Priminė šv. Kazimiero sukaktį, paminėjo sunkumus, su kokiais dabar susiduria Lietuvos tikintieji, o pabaigoje lietuviškai pasakė:

"Pagaliau, Brangieji Broliai, baigdamas šį savo žodį, prašau jus: sugrįžę į tėvynę, perduokite mano sveikinimą, besiveržiantį iš mylinčios širdies, perduokite mano tėvišką padrąšinimą visiems kunigams, Dievui pasiaukojusiems vyrams bei moterims, Kunigų seminarijos auklėtiniams ir visai ištikimai lietuvių tautai. Savo nuostabiu pavyzdžiu ir toliau visi teliudija nepalaužiamą tikėjimą, pagrįstą viltį ir nenugalimą meilę; teliudija uolumu ir pasiaukojimo dvasia.

Pasakykite, kad su jais esu savo širdyje, kad myliu juos, dalyvaudamas jų kančiose bei džiaugsmuose.

Katalikiškąją Lietuvą pavedu Švenčiausios Mergelės Marijos, Gailestingumo Motinos, globai. Karštai meldžiuosi, kad šventasis Kazimieras ypatingu būdu gintų visus ir ypač globotų Lietuvos jaunimą.

Maldaudamas Viešpatį, visokio gėrio davėją ir "visokios paguodos Dievą" (2 Kor 1,3), kad visą lietuvių tautą gausiai apdovanotų savo dangiškais malonėmis, su meile jums suteikiu Apaštalinį Palaiminimą".

Audiencijoje dalyvavo vysk. Liudas Povilonis, vysk. Vincentas Sladkevičius, vysk. Romualdas Krikščionas, vysk. Antanas Vaičius ir Vilniaus kapiliarinis vikaras kun. Algirdas Gutauskas.

• Vatikano šveicariškosios sargybos viršininku paskirtas majoras Roland Buch, 42 m., šveicaras, vedęs, 5 vaikų tėvas. Laisvalaikiu jis studijuoja sociologiją Angelicum universitete. Pakeltas į pulkininko laipsnį. Ligšiolinis Vatikano sargybų viršininkas pulk. Franz Pfyffer von Antishofen pasitraukė į pensiją.

• Vengrijoje vienuolynų gyvavimas labai apsunkintas. Jėzuitai oficialiai buvo krašto valdžios panaikinti, bet dar jų yra 94, daugiausia vyresnio amžiaus. Dar veikia benediktinai, pranciškonai, pijorai, tačiau dėl spaudos vienuolių skaičius nuo 1950 m., kada buvo 11.000, dabar sumažėjęs perpus.

• Už geriausią 1982-1983 m. religinį veikalą Ateitininkų federacijos 2000 dol. premija paskirta kun. dr. Pr. Gaidai už knygą apie arkiv. T. Matulionį: "Nemarusis mirtingasis". Jury: kun. dr. T. Žiūraitis, V. Gureckienė, K. Čižiūnas, A. Radžius, A. Vaičiulaitis. Mecenatas — kun. dr. J. Prunskis.

• Airių sąjūdžiai "Community Concern" ir "Christian Consultative Council", vadovaujami adv. T.C.G. O'Mahony, pasiryžo ištremtam vysk. J. Steponavičiui nuvežti dovaną — Švč. M. Marijos statulą, tačiau Sovietų atstovybė atšaukė leidimą delegacijai su statula vykti į Lietuvą. Šiomet sausio 10 d. su sovietų dvasiškųjų delegacija į Airiją atvykus prel. J. Žemaičiui, jam buvo įduota ta statula nugabenti vysk. J. Steponavičiui. Maskvoje muitinė tą statulą sulaikė, tačiau po ilgų derybų pavyko gauti leidimą statulą į Lietuvą įvežti. Ši dovana vysk. J. Steponavičiui buvo priglausta Šiluvos Dievo Motinos šventovėje.

J. Pr.

ATEINANČIŲ METŲ EKSKURSIJA

Ateinantieji metai mums, lietuviams, yra ypatingi — sueina 500 metų nuo šv. Kazimiero mirties. Manėme ta proga organizuoti kelionę į Romą, bet kadangi tokią kelionę jau organizuoja specialus komitetas, tai mes netrukdydysime. Galvojame vykti vėliau, kai Romoje bus Šventųjų metų užbaigimo iškilmės. Dar nieko tikro dabar negalime pasakyti, bet planuojame vykti į Romą ir į Šventąją žemę maždaug nuo Vėrbų sekmadienio iki Atvelykio. Tai būtų dviejų savaitių įdomi ir prasminga ekskursija. Apie tai plačiau parašysime kitame numeryje. Bet kas tokia kelione domėtusi, galite jau ir dabar pranešti.

"Laiškų lietuviams" metinė šventė

Gegužės mėn. 1 d., sekmadienį, buvo "Laiškų lietuviams" tradicinis renginys. Pirmiausia buvo įteiktos premijos konkurso laimėtojoms (šiais metais visos laureatės buvo moterys). Suaugusiųjų konkurse I premiją (200 dol.) laimėjo Danutė Bindokienė, II (150 dol.) — Gražina Kriaučiūnienė, III (100 dol.) — Marija Stankus-Saulaitė. Jaunimo konkurse I premiją (75 dol.) laimėjo Snieguolė Zalatoriūtė, II (50 dol.) — Aleksandra Gražytė, III (25 dol.) — Gailė Eidukaitė.

Meninę programą atliko jauna solistė Rūta Pakštaitė, akompanuojant Stephen Gatham. Po programos buvo p. A. Lietuvinkienės labai skaniai paruošta vakarienė. Gausiai susirinkusi publika ilgai vaišinosi ir kalbėjosi, pripažindama, kad Jaunimo Centre niekad nėra ragavusi tokios skanios vakarienės ir niekad negirdėjusi, kad tokia jauna mergaitė (dar tik 20 m. amžiaus) taip puikiai dainuotų.

Salėje esant dideliame entuziazmui, tuoj atsirado savanorių ir ateinančių metų konkurso premijoms: kun. dr. Juozas Prunskis (200 dol.), J. Veselka (150 dol.), Ona Požarniukaitė (100 dol.), Stefanija Rudokienė (50 dol.). Jaunimo premijoms paskirta 300 dol. Po šimtinę pažadėjo: J. ir V. Janušaičiai, Elena Antanaitienė ir N.N. Kitame numeryje paskelbsime ateinančių metų konkurso temas.

Mecenatams ir visiems kokių nors būdu prisidėjusiems prie šios mūsų šventės didelio pasisekimo nuoširdžiai dėkojame.

Redakcija ir Administracija

ATSIŪSTA PAMINĖTI

LIETUVIŲ TAUTOS PRAEITIS. VI tomas, skirtas "Aušros" 100 metų sukakčiai paminėti. Redagavo Jonas Dainauskas. Išleido Lietuvių istorijos draugija 1983 m. Leidinyje yra perspausdinti 1883 ir 1884 m. išėjusieji "Aušros" numeriai.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 3 (95). Spaudai paruošė mokyt. Danutė Bindokienė.

LITUANUS. Vol. 29, No. 2. Šį numerį redagavo Tomas Remeikis.

Nuoširdi padėka "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" rėmėjams

20 dol. aukojo J. Toliušis.

Po 7 dol. aukojo: A. Stulpinienė, A. Razutis, M. Kapačinskienė, H. Bagdonienė, B. Martick.

5 dol. aukojo J. Mikaila.

Po 4 dol. aukojo: E. Jokubkienė, H. Moliejienė, I. Ramonienė, A. Malėlienė.

Po 2 dol. aukojo: R. Andriauskienė, D. Eidukienė, K. Daknevičienė, M. Veliuona, L. Bilaišis, V. Valkavickas, M. Milass, P. Abromaitienė, L. Kerulis, F. Valaitis, M. Mackienė, K. Orentienė, A. Damijonaitis, I. Kerelienė, P. Petkelienė, L. Krajauskas, S. Pumputis, P. Butkys, M. Kudirkienė, kun. P. Sabulis, J. Lašinskas, A. Ragelis, kun. A. Kardas, O. Kukurskienė, I. Ulpa, J. Norvila, kun. P. Ragažinskas, S. Barmus, A. Poskočimas, A. Smilga, L. Kynas, K. Grikinienė, P. Grušas, T. Šaulienė, A. Dragūnevičienė, A. Biliūnienė, J. Dziubinskas, E. Bielkevičius, V. Lelis, R. Čepulis, K. Valiuškienė, A. Grigelienė, A. Sekonis, O. Garūnienė, A. Juodka, A. Keliuotis, K. Klimavičienė, V. Šaulys, I. Deveikis, A. Dikinis, L. Valančius, O. Alčiauskienė, J. Banėnas, D. Jakas, J. Arštikaitis, P. Balčiūnienė, S. Graužinienė, A. Belickas, D. Jurcienė, A. Marchertas, S. Velbasis, J. Vembrė, A. Janušis, A. Lukoševičiūtė, H. Bitėnas, S. Rutkauskienė, J. Palys, msgr. A. Bačkis, J. Abraitis, E. Juknevičienė, K. Paulius, V. Pleirienė, A. Pretkelis, A. Smolinskas, T. Alenskienė, B. Adamson, A. Petrauskas, A. Vaičiulaitis, J. Lepšienė, P. Mileris, M. Kušlikienė, B. Raugas, B. Apanavičienė, J. Janušonienė, A. Povilaitienė, V. Miškinis, P. Gulbinskas, P. Gluoksnyš, M. Venckus, D. Karužienė, D. Kojelytė, F. Brazaitis, S. Ilginienė, E. Dubickienė, M. Gureckienė, V. Pocius, V. Butvydas, E. Josen, O. Krasauskas, O. Kremeris, M. Kvedaras, K. Stupienė, V. Kizlaitis, O. Navickienė, J. Petrikas, V. Sabalis, E. Mekys, kun. K. Širvaitis, M. Kuncienė, V. Mažeika, J. Petrauskas, D. Regina, E. Vaitkūnienė, M. Milvydienė, A. Malėta, D. Mieliulis, K. Balčiūnas, J. Daunoras, E. Pažerūnienė, J. Andrašūnas, C. Surdokas, E. Tutkinas, K. Gudinskas, J. Gustainis, K. Stankūnas, E. Barškėtienė, S. Butkienė, J. Grigaitis, P. Jadviršis, J. Masilionis, P. Žumbakis, A. Lipskis, K. Dulys, J. Valaitienė, R. Šliažas, S. Baltūsis, P. Juodakienė, J. Kęsgailienė, M. Bumbulienė, A. Saldys, J. Rutka, I. Smalstienė, I. Medziukas, A. Ruigys, V. Aukštuolis, K. Jakštas, P. Lanys, kun. A. Bartkus, S. Marijošienė, V. Taseckas, O. Bundelis, I. Paškevičienė, B. Rygertienė, J. Tamulis, J. Rukšėnienė, M. Kriaučiūnienė, K. Trečiokas, D. Norkaitytė, D. Petkauskienė, E. Trimakienė, J. Zalagėnas, K. Mašiotienė, J. Urbonas, E. Šilgalis, K. Eidukonis, E. Jaškus, S. Zatorskienė, M. Andriušienė, M. Baras, J. Gepneris, J. Guobužis, A. Jankauskaitė, B. Kazlauskienė, B. Valavičius, E. Velža, M. Titiene, A. Barr, A. Klupšas, G. Vasiliauskienė, vysk. A. Deksnys, Z. Siuparis, S. Grigaliūnienė, A. Venclovas, J. Stasiūnaitis, Č. Kodrošas, O. Danisevičius, K. Abromaitis, B. Čepaitis, S. Čepas, R. Kaunas, R. Korzonas, J. Mackevičius, J. Kizlauskas, K. Keblys, O. Kaselis, N. Raišys, V. Rupinskas, B. Konauka, A. Gumbinas, D. Balčiūnas, J. Skirmuntas, K. Aukštikalnis, D. Kikas.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Marija Stankus-Saulaitė, Nijolė Užabalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasiđėjimo šv. Marijos Seserų spaustuė. Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.